

Ekonomická
fakulta
Faculty
of Economics

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Ekonomická fakulta
Katedra regionálního managementu

Diplomová práce

Lidské zdroje v rozvoji venkova

Vypracovala: Bc. Jana Hlaváčková
Vedoucí práce: doc. Ing. Růžena Krninská, CSc.

České Budějovice 2016

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Jana HLAVÁČKOVÁ**
Osobní číslo: **E13731**
Studijní program: **N6208 Ekonomika a management**
Studijní obor: **Strukturální politika EU a rozvoj venkova**
Název tématu: **Lidské zdroje v rozvoji venkova**
Zadávající katedra: **Katedra řízení**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cíl práce:

Analyzovat stav a vliv lidských zdrojů a jejich kultury ve vybrané obci v souvislosti s rozvojem venkova a navrhnout změny vedoucí k zlepšení současného stavu.

Metodika práce:

Prostudovat literární prameny vztahující se k rozvoji venkova, především v souvislosti s kulturním kapitálem a úlohou lidských zdrojů v této oblasti. Po stanovení východisek empirického šetření ve vybrané obci určit kvalitativní i kvantitativní metody zkoumání, jako jsou dotazníky, nestandardizované rozhovory, osobní pozorování či písemné materiály. Po utřídění, analýze dat a získaných informací, se zaměřit na celkovou analýzu stavu a významu lidských zdrojů v rozvoji venkova v souvislosti s kulturními aspekty a v tomto směru navrhnout změny vedoucí k zlepšení současného stavu ve vybrané obci.

Rámcová osnova:

1. Úvod,
2. Literární rešerše,
3. Metodický postup,
4. Výsledky výzkumu,
5. Diskuze,
6. Závěr,
7. Přehled literatury,
8. Přílohy.

Rozsah grafických prací: **dle potřeby**

Rozsah pracovní zprávy: **50 - 60 str.**

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná**

Seznam odborné literatury:

Binek, J. (2007). *Venkovský prostor a jeho oživení*. Brno: Georgetown.

Holátová, D., & Krninská, R. (2012). *Lidské zdroje v rozvoji venkova*. Praha: Alfa nakladatelství, s.r.o.

Hrabánková, M. (2007). *Rozvoj lidských zdrojů ve venkovském prostoru České republiky*. České Budějovice: Jihočeská univerzita.

Kesner, L. (2005). *Marketing a management muzeí a památek*. Praha: Grada.

Patočka, J. - Heřmanová, E. (2008). *Lokální a regionální kultura v České republice - Kulturní prostor, kulturní politika a kulturní dědictví*. Praha: ASPI - Wolters Kluwer.

Throsby, C. D. (2001). *Economics and Culture*. Cambridge: Cambridge University Press.

Vedoucí diplomové práce:

doc. Ing. Růžena Krninská, CSc.

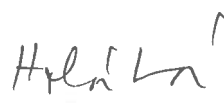
Katedra řízení

Datum zadání diplomové práce: **10. ledna 2014**

Termín odevzdání diplomové práce: **30. dubna 2015**

doc. Ing. Ladislav Rolínek, Ph.D.
děkan

JIHOČESKÁ UNIVERZITA
V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
EKONOMICKÁ FAKULTA
Studentská 13 (26)
370 05 České Budějovice

doc. Ing. Darja Holátová, Ph.D.
vedoucí katedry

V Českých Budějovicích dne 21. února 2014

Prohlašuji, že svoji diplomovou práci jsem vypracoval/a samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury. Prohlašuji, že v souladu s § 47 zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to - v nezkrácené podobě/v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných Ekonomickou fakultou - elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

Datum

Podpis studenta

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala paní doc. Ing. Růženě Krninské, CSc. za její neobyčejně lidský, ale profesionální přístup při vedení diplomové práce.

Obsah

Úvod.....	3
Seznam zkratk	5
1 Literární rešerše	6
1.1 Venkovský prostor a jeho rozvoj.....	6
1.1.1 Definice venkovského prostoru	6
1.1.2 Rozvoj venkova	10
1.2 Lidské zdroje a znalostní ekonomika	11
1.2.1 Lidské zdroje v souvislosti s trvale udržitelným rozvojem v regionech.....	13
1.2.2 Pojetí lidského kapitálu.....	14
1.3 Kulturologické aspekty v řízení lidských zdrojů.....	16
1.3.1 Lidské zdroje v pojetí mikro-, mezo- a makroprostoru	16
1.4 Funkce kulturního systému a regionální kultura	22
1.5 Kulturní dimenze podle Geerta Hofstedeho	24
2 Metodika a cíl práce.....	26
2.1 Cíl práce.....	26
2.2 Vymezení zkoumaného souboru	26
2.3 Použité metody výzkumu	26
2.3.1 Technika sběru dat	27
2.3.2 Zpracování dat	29
3 Řešení a výsledky	32
3.1 Charakteristika obce	32
3.1.1 Základní údaje.....	32
3.1.2 Dějiny obce Veselá	32
3.2 Zpracování získaných dat a vyhodnocení výsledků z dotazníkového šetření	34
3.2.1 Vyhodnocení výsledků TBSD	34

3.2.2	Vyhodnocení výsledků VSM 94 & 13	43
3.2.3	Vyhodnocení výsledků DPMO	51
4	Diskuze a shrnutí	56
	Závěr	58
	Summary	62
	Použitá literatura	63
	Seznam grafů, obrázků a tabulek	
	Seznam příloh	
	Přílohy	

Úvod

Jednou z významných priorit v rámci Evropské unie a tedy i naší České republiky je regionální rozvoj, přičemž stěžejní úlohu v procesu rozvoje regionů lze přisoudit lidskému faktoru. Venkov je specifickým prostředím, které ovlivňuje charakter celé České republiky. Přesto, že zde žije méně než třetina obyvatel země, jeho význam je výrazně vyšší.

Je zapotřebí položit si otázku, proč je důležité soustředit se na problematiku rozvoje venkova? Domnívám se, že světové tendence jako konvergence ekonomického rozvoje, globalizace či změna zemědělství vymazávají tradiční obraz venkova a formují nový moderní venkov. Proto by měl být podporován zájem zachovat venkov kvůli jeho jedinečným specifickým v sociální, kulturní a environmentální sféře a kvůli možným rolím a funkcím, které venkov má, anebo může mít. Základní podmínkou úspěšného rozvoje venkovských obcí jsou jejich obyvatelé (lidský kapitál), kteří se mohou stát klíčovými realizátory rozvoje, pakliže mají zájem a ochotu participovat na rozvoji své obce.

V době postupující globalizace se stále více diskutuje lokální rozvoj s řešením regionálních disparit. Ačkoliv jsou východiska různých ekonomických a sociologických konceptů odlišná, jejich záměr zůstává shodný - dosáhnout rozvoje lokality.

Cílem diplomové práce je analyzovat stav a vliv lidských zdrojů a jejich kultury ve vybrané obci v souvislosti s rozvojem venkova a navrhnout změny vedoucí ke zlepšení současného stavu. Předkládaný text diplomové práce obsahuje v literární rešerši teoretická východiska k problematice rozvoje venkova a východiska zabývající se zkoumáním působení kulturního kapitálu lokálních aktérů na rozvoj dané lokality a místní komunity. Text je dobrou přípravou pro vypracování vlastní, empirické části diplomové práce, která bude zaměřena na jeden z přístupů ke kulturním dimenzím G. Hofsteda s nasměrováním jejich aplikace pro rozvoj venkovského regionu ke znalostní ekonomice ovlivňováním rozvoje lidského kapitálu. Kulturní dimenze vypovídají o sdílených hodnotách v dané societě, tzn. i v konkrétní venkovské komunitě. Rozvoj venkova je spjat s kvalitou hodnot sdílených na úrovni těchto komunit.

Práce je strukturována do dvou stěžejních oddílů, teoretické a empirické části, kterým předchází úvodní představení práce. Teoretickou a empirickou část práce

propojuje metodologické uchopení výzkumného postupu empirické části, seznamující s použitím Testu barevně sémantického diferenciálu (TBSD) a dotazníku Value Survey Module VSM 94 & 13. Metodologický rámec koresponduje se stanovením hlavního cíle diplomové práce. Práci uzavírají závěrečná zjištění, seznam použitých zdrojů a přílohy.

Kultura je fenoménem, který nás svým způsobem determinuje, působí nejen na vědomou, ale zejména nevědomou stránku naší osobnosti. Práce bude sloužit k porozumění mechanismům v regionálním rozvoji, které utvářejí život v lokalitě, skrze zkoumání prvků kulturního kapitálu, jejichž nositelé jsou významnými aktéry v lokálním teritoriu. A dále inspirovat k transformaci kulturních hodnot komunity do ekonomické hodnoty komunity.

Seznam zkratek

ČR - Česká republika

ČSÚ - Český statistický úřad

DPMO - Dotazník pro místní obyvatele

EU - Evropská unie

EUROSTAT - Statistický úřad Evropské unie

IDV - individualism-collectivism

IVR - indulgence-restraint

LAU - Local administrative unit

LTO - long-/shortterm orientation

MAS - maskulinity-femininity

NUTS - Nomenclature of Units for Territorial Statistics

OECD - Organization for Economic Cooperation and Development

PDI - power distance

TBSD - Test barevně sémantického diferenciálu

UAI - uncertainty avoidance

VSM - Value Survey Module

1 Literární rešerše

1.1 Venkovský prostor a jeho rozvoj

Pojem venkov je neurčitým a do jisté míry abstraktním označením kulturní krajiny se specifickými charakteristikami. Exaktní vymezení venkova jako jednoznačně ohraničeného prostoru není v obecné rovině vzhledem k jeho složitosti a komplexnosti možné. Žádný způsob exaktního vymezení venkova neodráží reálný venkov.

Vzrůstající složitost sociálně ekonomických vztahů mezi městem a vesnicí a zvyšující se míra komplexity vztahů ve společnosti prakticky znemožňuje jednoznačné a vždy platné rozdělení území na urbánní a rurální. Proto považuji za nutné, napřed vlastní venkov vymezit a tak definovat, jakým prostorem se budu v diplomové práci zabývat.

Protože se v práci zabývám rozvojem venkova, v textu uvedu některé pozitivní definice venkova a pokusím se vymezit venkov jako samostatnou jednotku, kterou je možné dále sledovat a hodnotit.

1.1.1 Definice venkovského prostoru

Vnímání a chápání venkova je značně široké, liší se úhly pohledu ekonomů, politiků, sociologů, ekologů a také samotných obyvatel venkova i ostatní populace.

V odborné literatuře lze nalézt rozličné přístupy k vymezení venkovských oblastí při použití celé řady kvantitativních metod - od jednoduchých aplikací, vycházejících z několika málo charakteristik venkovského prostoru, až po složité modely, kdy je typologie venkova prováděna na základě množství různých charakteristik. Přitom každý z použitých přístupů má určitá omezení, přinejmenším ve vztahu k účelu, pro který bylo toto vymezení zpracováno.

Na úrovni Evropské unie nebyla doposud vytvořena jednotná definice venkova. Pro potřeby evropského srovnání a vymezení venkovského prostoru ve státech EU jsou používány statistické jednotky NUTS¹ jako základní srovnávací hodnoty. OECD² a EUROSTAT používají ukazatele hustoty obyvatel právě podle jednotek NUTS. OECD používá jako jediné kritérium hustotu zalidnění a stanovila pro definici

¹ Pro dosažení srovnatelnosti statistických dat v rámci EU byl vytvořen jednotný systém klasifikování územních statistických jednotek NUTS.

² Mezivládní organizace 34 ekonomicky nejrozvinutějších států na světě, které přijaly principy demokracie a tržní ekonomiky.

venkovského prostoru dvě hierarchické úrovně, místní a regionální. Na místní úrovni jsou označovány za venkovské ty oblasti, jejichž hustota obyvatelstva je nižší než 150 obyvatel/km². Na úrovni regionu vymezuje tři základní kategorie dle podílu obyvatelstva regionu žijících ve venkovských obcích:

- Predominantly rural region - převážně venkovské regiony - více než 50 % obyvatel žije ve venkovských obcích (pro tento účel definované jako obce s méně než 150 obyvateli/km²).
- Significantly rural region - významně venkovské regiony - ve venkovských obcích žije 15 až 50 % obyvatel.
- Predominantly urban region - převážně městské regiony - ve venkovských obcích žije méně než 15 % obyvatel (Spiezia, 2003).

Pro aplikaci této definice na území ČR byla hraniční hodnota hustoty zalidnění snížena na 100 obyv./km².

Korespondující přístup EUROSTATU je založen na definování stupně urbanizace, podle kterého jsou regiony EU klasifikovány do třech skupin:

- Densely populated zones - hustě zalidněné oblasti - hustota zalidnění nad 500 obyvatel/km² a celková populace oblasti dosahuje alespoň 50 000 obyvatel (skupiny sousedících obcí).
- Intermediate zones - střední oblasti - hustota zalidnění pod 100 obyvatel/km² a nejsou součástí hustě zalidněných oblastí. Další podmínkou je, že celkový počet obyvatel oblasti musí být menší než 50 000 obyvatel nebo musí sousedit s hustě zalidněnou oblastí (skupiny obcí).
- Sparsely populated zones - řídké zalidněné oblasti - skupiny obcí, které nejsou klasifikovány ani jako hustě zalidněné ani jako střední, nesplňují výše uvedená kritéria, tedy venkovský prostor (EK-GŘ pro zemědělství a rozvoj venkova, 1997).

Výhoda těchto definic je v jejich jednoduchosti. Pracují s dobře dostupnými údaji a jsou proto vhodné pro rámcové porovnání různých zemí mezi sebou.

Problém vymezení venkovských oblastí spočívá v nejednoznačnosti obsahu označení venkovská obec. V jednotlivých zemích EU je hranice pro venkovské obce stanovena velmi diferencovaně v závislosti na historickém vývoji osídlení a tradici veřejné správy. Jednotlivé země udávají tuto hranici buď na základě populační velikosti, kdy obce

s počtem obyvatel nad stanoveným limitem je možné považovat za města, nebo se uvádějí jako městské ty obce, které mají zvláštní statut veřejné správy (Perlín, Kučerová & Kučera, 2010).

Metody vymezení venkovského prostoru se často opírají o ukazatel hustoty zalidnění - počet obyvatel vztahovaný k jednotce prostoru, k 1 km². Klíčovým faktorem při hodnocení tohoto ukazatele je vhodně zvolená územní jednotka. Tento hustotní ukazatel má své omezení a neumožňuje exaktní stanovení prostoru na venkovský a městský. V malých územních jednotkách, např. katastrální území obce, můžeme vymezit vyšší hustotu zalidnění než v případě velkých územních jednotek, např. kraj, kde se může stát, že celá tato oblast bude vyhodnocena jako venkovská. Při vymezení venkovských obcí jsou klíčové ukazatele, které popisují buď celkový počet obyvatel, anebo ukazatele vztahující se k urbanistické nebo socioprofesionální struktuře obyvatel, kteří v takovém sídle bydlí. Pro účely diplomové práce jsem při vymezení venkovských obcí zvolila kritérium v souladu se Zákonem o obcích 128/2000 Sb., který definuje v § 3, odstavci 1 a 2: „*Obec, která má alespoň 3 000 obyvatel, je městem, pokud tak na návrh obce stanoví předseda Poslanecké sněmovny po vyjádření vlády. Obec je městysem, pokud tak na návrh obce stanoví předseda Poslanecké sněmovny po vyjádření vlády*“ (Portál veřejné správy, 2015).

Od výše uvedené zákonné definice odvozují, že obce, které nejsou městy, mohou být označeny jako venkovské. V českém prostředí neexistuje jasné a legislativně ukotvené vymezení pojmu venkovská obec.

Z ekonomického hlediska můžeme venkovskou obec, respektive sídlo definovat jako takové sídlo, kde rozhodující nebo dominantní činností je zemědělství a primární výroba potravin a kde významný podíl ekonomický aktivních osob vyjíždí do zaměstnání mimo toto sídlo (Perlín, Kučerová & Kučera, 2010).

Venkov v sociologickém pojetí vnímáme jako neurčité a do jisté míry abstraktní označení osídlené kulturní krajiny se specifickými charakteristikami. Co je venkov, vnímáme intuitivně, na základě řady znaků různorodé povahy (Hudečková & Lošťák, 1995).

Velký sociologický slovník (1996, s. 1380) definuje venkovský prostor: „*Venkov je obydlený prostor mimo městské lokality tradičně charakterizovaný orientací na*

zemědělství a menší hustotou obyvatel, ale i jiným způsobem života, většinou propojeným s přírodou, a také s jinou sociální strukturou ve srovnání s městem.“

I. A. Bláha zaujímal čelní postavení mezi československými sociology venkova. Svou publikaci Sociologie sedláka a dělníka zakončuje slovy (Tauber, 1968, s. 379):

Není národa bez půdy, půda je nezbytností pro národní existenci. Není národní duševnosti a kultury bez zemědělství. V lidu je patos, v lidu je síla, kterou mu dává jeho blízkost k půdě. Lid selský je nejbližší zdrojům lidské přírody. On je nejpovolanější, aby vyjádřil věci instinktu a citu, aby dal výraz vitálním a průměrným citům (citu k půdě, rodině, člověku, Bohu). Ale síla, která v něm je, je síla temná. Aby splynula v tok obecné kultury - a kultura není jen rozum, to je také instinkt, temperament, cit, ovšem spiritualizovaný, duchem usměrněný instinkt, osvícený cit -, ale i aby spatřila samu sebe ve své tvořivé kráse a ve své spontánní zařazenosti do sociálního celku, aby sloužíc celku, radovala se ze sebe, k tomu potřebuje, aby byla osvícena jasným vědeckým rozumem. V tom je plnost národní kultury i národní síly, v této harmonii ducha a hmoty, přírody a kultury.

Z hlediska sociologie se venkov vyznačuje především vyšší mírou vzájemné sociální diferenciaci, silnější vazbou na tradice a silnější determinací přírodním prostředím. Jaké jsou perspektivy venkova? Jaké jsou alternativy života venkovské společnosti? Tyto dvě základní otázky si pokládá dnešní sociologie venkova a dohání nás k zamyšlení nad soudobou společností obecně, nad ideálním typem venkovské společnosti, nad vztahem venkova a města.

K popisu a vymezení venkovského prostoru je třeba využívat i jiná než socioekonomická měřítka. Uvádím slova francouzského sociologa venkova P. Rambauda ze 70. let 20. století (Rambaud, 1974):

Rolnická práce typická vlastním prostorem a časem se mění pod tlakem nových ekonomických norem, vzrůstající vzdělanosti a působení prostředků masové komunikace. ... Nová funkce venkovského prostoru – rekreační a regenerační – vytlačuje poněkud funkci výrobní a je činitelem změn rurálního společenství ve smyslu destrukce původního rurálního prostoru vlivem životních vzorů městské společnosti. Venkov se svou „nižší“ kulturou a rozdrobeným časem a prostorem se do značné míry a ke své škodě stal objektem města, objektem ekonomické transformace a „turistického představení“. Znamená snad tato skutečnost narození integrované společnosti, kde město a venkov budou jen komplementárními formami?

Otázkou Rambaud naznačuje, že město a venkov byly definovány jako protiklady. Tento protiklad je znám už v otrokářské společnosti. V době, kdy se řemeslná a obchodní činnost začala oddělovat od činnosti zemědělské, byl vztah města a venkova založen na nadvládě města. Velice dobře je protiklad vystižen funkcí hradeb středověkého města. Uvnitř hradeb byla soustředěna rozhodovací i donucovací moc, obchod a služby, mimo hradby se většina obyvatel živila zemědělstvím. Městské hradby oddělovaly volnou krajinu s poli, lesy a venkovskými sídly od hustě zastavěné plochy měst (Slepička, 1981).

Bartelemy a Vidal (1999) poukazují na význam propojení venkovského prostoru s jeho obyvateli, s jejich zaměstnáním, způsobem trávení volného času, kulturními preferencemi, stylem spotřeby apod. Stejně vhodné je podle jejich názoru zapojit do definice venkova i krajinu, a to hlavně z hlediska její obytné a rekreační funkce. Pro uvedené atributy venkovského prostředí nacházím společného jmenovatele v tzv. multifunkčním zemědělství³ s posláním trvale udržitelného žití na venkově. Venkov v tomto soudobém pojetí nezahrnuje jen zemědělství jako odvětví výroby potravin, ale plní řadu nových, alternativních funkcí, např. spojených s nezemědělskými aktivitami v oblasti hospodářské, zajišťováním ekologické rovnováhy, poskytováním odpočinku či rekreace obyvatelům měst (Hudečková & Lošťák, 1995).

1.1.2 Rozvoj venkova

Venkov je specifickou částí životního prostoru, kde se prolínají různorodé environmentální, hospodářské a společenské prvky. Dříve byla pro venkov charakteristická zemědělská výroba a lesní hospodářství. S postupujícím technickým pokrokem se však mění podíl zemědělské ekonomiky na celkové hospodářské produkci společnosti, a také klesá počet lidí nezbytných k zajištění dostatečného množství potravin. Uvolňované pracovní síly postupně přecházejí ze zemědělství a lesnictví do sektoru průmyslu či služeb, jejichž produkce rychle narůstá. V současnosti většina ekonomicky aktivních obyvatel ve venkovských obcích nepracuje ani v zemědělství, ani v místě svého bydliště. Budoucí význam zemědělství bude vedle tradičního produkčního pilíře pravděpodobně významněji spočívat v oblasti služeb ve prospěch ochrany a tvorby životního prostředí.

³ Multifunkčností zemědělství je myšlena schopnost rozvinout v rámci agrárního sektoru i jiné než čistě produkční funkce. Mezi kladné externality agrárního sektoru je zpravidla řazena péče o krajinu, udržování jejího tradičního rázu, vytváření podmínek pro zvyšování biodiverzity, atd.

Klíčovou otázkou rozvoje či alespoň stabilizace venkova spatřuji v pochopení vztahů mezi jeho složkami, tj. poznání relevantních interakcí mezi socioekonomickými podmínkami pro život obyvatel, jejich promítnutím v určité struktuře osídlení, zemědělstvím a lesnictvím jako tradičním hospodářským odvětvím a dalšími odvětvími podnikání ve venkovském prostoru.

Venkov si neromantizujeme, ani ho neoznačujeme jako opožděný. V současnosti venkov díky svébytnosti a přetrvávajícím typickým hodnotám stále oslovuje aktéry rurálního života a má stále co nabízet urbánním aktérům. Můžeme vnímat partnerské postavení venkova vůči městu. Dominanci města odpovídá názor, že venkov je vůči městu znevýhodněn. Odrazem toho v praxi v rámci regionální politiky, nejen evropské, ale také národní, je potom podpora, která je z centra k venkovu směřována.

Český venkov jako specifický prostor si zaslouží být rozvíjen v rámci složitěji diferencované sídelní soustavy při zachování jeho specifických vlastností.

1.2 Lidské zdroje a znalostní ekonomika

Pozornost lidským zdrojům je věnována z přesvědčení, že v současnosti jsou lidé nejdůležitějším strategickým zdrojem. Lidské zdroje nejsou jediným zdrojem určujícím ekonomický rozvoj, nicméně jsou vnímané jako zdroj nejvýznamnější. Bez člověka by byl stroj pouze kovem a budova tvárniciemi s maltou. Termín lidské zdroje je používán se záměrem zdůraznit vzácnost tohoto výrobního faktoru, kterému by měla být věnována výsadní pozornost oproti zbylým ekonomickým zdrojům - práce, půda, kapitál. Lidské zdroje hrají v rozvoji společnosti nezastupitelnou roli. Lidé jsou považováni za aktivní, nejdynamičtější a nejpřizpůsobivější faktor, schopný mobilizovat ostatní zdroje podnikání. Lidé jsou zároveň nejhůře ovlivnitelným a říditelným aktivem. Neradi se podřizují, vnášejí do pracovní činnosti svůj individuální styl práce, často dávají přednost svým vlastním zájmům před ostatními zájmy. Mnohdy bývají nespokojeni se stavem věcí, chybují a občas i selhávají (Bláha, Mateiciuc & Kaňáková, 2005).

Globalizace není pro nikoho nový pojem, ale intenzita problémů a výzev nová je. V procesu globalizace vzrůstá význam tvůrčího lidského potenciálu a tím i význam řízení a rozvoje lidských zdrojů (Armstrong, 1999). Kvalita lidských zdrojů a schopnost jejich efektivního využití se stává rozhodujícím faktorem úspěchu. Rozvíjející se lidské zdroje jsou schopny obstát v diskontinuitních změnách globální civilizace. Z toho

vyplývá potřeba zaměřit se na péči o lidský potenciál, na rozvoj lidské osobnosti, abychom mohli z procesu globalizace těžit. Globalizace je v současné ekonomice realitou.

Pro 20. století byla typická ekonomika založená na průmyslu s vysokou produktivitou a základním činitelem byla výroba. Na přelomu 20. a 21. století je svět na přechodu k tzv. knowledge economy - znalostní ekonomice - nové ekonomice, kterou ženou dopředu myšlenky a činitelem se stává lidský kapitál. Do budoucna považují rozvoj lidských zdrojů za klíčový faktor ekonomiky - řízení lidských zdrojů se zaměřením na rozvíjení lidského kapitálu. Nová ekonomika zdůrazňuje význam znalostí, technologických a informačních předpokladů pro rozvoj ekonomiky. Know-how je zdrojem, který svou důležitostí převažuje všechny ostatní ekonomické výrobní faktory. Koncept znalostní ekonomiky přestává být pouhou interpretací řady autorů, stává se každodenní součástí rutinního života všech občanů vyspělých ekonomik.

EU si je vědoma významu znalostí ve znalostní ekonomice, proto bylo v Lisabonské strategii⁴ vytyčeno za cíl: „...stát se nejvíce konkurenceschopnou, dynamickou a na znalostech založenou ekonomikou na světě, která bude schopná udržet ekonomický růst s větším množstvím a kvalitou práce a větší sociální soudržností“ (European council, 2000). Ve Strategii Evropa 2020,⁵ která nahradila Lisabonskou strategii, je proklamovaným cílem dosažení takového hospodářského růstu, který bude založen na principech znalostní ekonomiky, bude udržitelný a bude podporovat začleňování, sociální i územní (Evropská komise, 2015).

Znalostní ekonomika pracuje s předpokladem, že každá investice do zvyšování kvalifikace lidských zdrojů znamená několikanásobné zúročení vkladu. Pohledem politologů je koncept znalostní společnosti vnímán jako nezbytný předpoklad pro rozvoj demokratické společnosti, sociologové vnímají zvýšení vzdělanosti obyvatelstva za účinný nástroj řešení sociálních problémů a ekonomové očekávají vyšší konkurenceschopnost ekonomiky dané země (Keller & Tvrđý, 2008).

Dimenze třetího tisíciletí bude významně spjata s lidskými zdroji a péčí o jejich trvalý rozvoj. Lidské zdroje přerůstají v rozhodující formu kapitálu, v lidský kapitál.

⁴ Dokument přijatý Evropskou radou v roce 2000, který si klade za cíl zvýšení výkonnosti ekonomiky. Scénář pro všestrannou hospodářskou, sociální a ekologickou obnovu EU. Cíle dokumentu byly rozvrženy pro období 2000-2010.

⁵ Představuje hlavní hospodářskou reformní agendu EU do roku 2020.

V lidské individualitě přestáváme spatřovat pouhou pracovní sílu. Přistupujeme na kvalitativně vyšší úroveň práce s lidmi, s rozvojem jejich lidského potenciálu. Nové principy rozvoje lidských zdrojů jsou spjaty s péčí o vzdělávání a rozvoj osobnosti člověka. Řízením lidského kapitálu rozumíme celkový rozvoj lidského potenciálu, vytvoření hodnoty prostřednictvím lidí. Ale pouze rozvoj, znamenající cokoliv, je tím, co se přeměňuje na hodnotu. Nová ekonomika - ekonomika znalostí - akcentuje schopnost uvést do nových souvislostí znalosti, vědomosti a dovednosti jako hybné síly změn, inovací a konkurenceschopnosti. Nalezené inovace povedou také k řešení diskontinuitních změn, které s sebou přináší globalizující se svět (Holátová & Krninská, 2012).

1.2.1 Lidské zdroje v souvislosti s trvale udržitelným rozvojem v regionech

Jednou z významných priorit v rámci Evropské unie a tedy i České republiky je regionální rozvoj. Důležitou úlohu v procesu rozvoje regionů lze přisoudit lidským zdrojům jako klíčovému faktoru rozvojového potenciálu v regionech. Lidské zdroje zahrnují osobní aktiva - zdraví, hodnoty, dovednosti a znalosti. Rozvoj těchto aktiv na úrovni jednotlivce i komunit charakterizuje základní cíl udržitelného rozvoje venkova (Dwyer & Findeis, 2008).

Domnívám se, že v současném světě stoupá přirozený význam otázky, kam náležím? Každý člověk potřebuje někam náležet. Mít povědomí o svých kořenech jako o pevném bodu v dnešním světě, v němž se všechny jistoty stávají čím dál více relativním pojmem. Proto se zároveň odehrává se světovým procesem globalizace i celosvětový proces lokalizace, pro naši současnost slučitelný s pojmem regionalizace, se kterým bývá vyzdvihována různost místních kultur a jejich specifičnost, která se stává přínosem a obohacením celosvětového společenství (Krninská, 2002a).

S postupující globalizací se stále více diskutuje lokální rozvoj související s řešením regionálních disparit, jimž často odpovídají venkovské oblasti. Problematika lokálních disparit trápí odborníky od počátku 20. století, kdy datujeme vznik evropské rurální sociologie⁶. Vystupují zde rozdíly mezi nově tvořící se globální kulturou a specifikou

⁶ Specializovaná disciplína, aplikuje sociologické otázky na venkovský prostor. Zabývá se studiem vesnických komunit, jejich odlišností od městských společenství a vztahů mezi městem a venkovem. V průběhu vývoje disciplíny se předmět jejího studia rozšířil na širší venkovské území, regiony a také krajinu při zdůrazňování spojení s ekologií.

kulturních tradic v regionech. Různost místních kultur se může stát obohacením celosvětového společenství. Krninská (2002a) poukazuje právě na lokální, respektive regionální úroveň, kde se bude odehrávat rozhodující střet, protože současný a budoucí rozvoj regionů je neodmyslitelný od vývoje celosvětových globalizačních trendů a jejich vlivů. Krninská (2002a) dále uvádí, že globální proměny civilizace budou neúprosně zasahovat do vývoje v jednotlivých regionech. Rozvojové možnosti může zajistit a zvládnout rozvinutý lidský potenciál. Systematickou péčí o zvyšování kvalifikace lidský zdrojů můžeme dojít k tzv. lidskému kapitálu. Lidský kapitál je vnímán jako nová hodnota, která se zvyšuje s širším disponováním vědomostí. Tento kapitál představuje znalosti a dovednosti, kterými člověk disponuje a které vnáší do produkčního procesu. A právě lidský kapitál představuje v regionech nepostradatelný zdroj sociální úrovně a ekonomického růstu.

Proces permanentního vzdělávání jedince nabývá zásadního významu. Jeho znalosti a dovednosti jsou určujícím kritériem pro uplatnění se na trhu práce. Trh práce je ovlivněn nabídkou a poptávkou, přičemž potencionální zaměstnavatelé poptávají ve většině případů pokud možno maximálně kvalifikované zaměstnance, kteří jsou schopni pracovat jak samostatně, tak i v pracovních kolektivech. Nárůst investic do lidského kapitálu příznivě ovlivňuje růst produktivity práce. Založeno na skutečnosti, že růst kvalifikační úrovně pracovní síly je významným zdrojem hospodářského růstu a zároveň podpůrně působí na další faktory tohoto růstu, např. využití technického pokroku, specializace výroby, ... atd. (Svatoš, 2011).

V pojmu udržitelný rozvoj vnímám především rovnováhu mezi třemi základními oblastmi našeho života - ekonomikou, životním prostředím a sociálními aspekty. Proto cestu k trvale udržitelnému rozvoji v regionech spojuji s lidskými zdroji a péčí o jejich trvalý rozvoj. Lidské zdroje přerůstají v dimenzi třetího tisíciletí v rozhodující formu kapitálu, v lidský kapitál.

1.2.2 Pojetí lidského kapitálu

Schulz⁷ (1961, s. 21) pojednává o pojmu lidský kapitál následujícím způsobem: *„Vezměte v úvahu všechny lidské schopnosti, ať už vrozené či získané. Vlastnosti..., které jsou cenné a mohou být vhodným investováním rozšířeny, budou tvořit lidský kapitál.“*

⁷ Theodore W. Schulz (1902-1998), americký ekonom, laureát Nobelovy ceny za ekonomii.

Lidé mají vrozené schopnosti, chování a osobní energii. Tyto složky vytváří lidský kapitál, který vnáší do práce. Člověk ke svému lidskému kapitálu musí trvale přidávat další zkušenosti, vědomosti a hovoříme tak o rozvoji potenciálu. Obecně přijímané pojetí lidského kapitálu charakterizuje souhrn znalostí a dovedností, kterými jedinec disponuje. Podle Lošťáka (2006) je vždy spojen s člověkem a představuje sumu nemateriálního bohatství, vědění ukotveného v člověku, se kterým může svobodně nakládat. Lze jej rozdělit na znalosti, které je jedinec schopen vyjádřit, a dovednosti jako nepřenositelné schopnosti konkrétního jedince. Lidský, potažmo kulturní kapitál⁸ jsou úzce vázány na konkrétního jedince a přenositelný pouze za předpokladu materializace - institucionalizací. Touto materializovanou podobou kapitálu mohou poté také disponovat osoby kolektivní - obce, firmy, region. Tento typ kapitálu označujeme jako intelektuální, představující nehmotné bohatství kolektivních osob. Lidský kapitál je hlavní silou tvorby hodnoty intelektuálního kapitálu (Lošťák, 2006).

Dalším typem kapitálu, který souvisí s problematikou lidských zdrojů, je kapitál kulturní a sociální. Kulturní kapitál zahrnuje sumu znalostí, vědomostí, vzdělání, rodinného původu, kulturního povědomí konkrétní osoby, která je důležitá pro dosažení určité sociální pozice. V odborné literatuře se uvádějí s odkazem na P. Bourdieu⁹ tři formy kulturního kapitálu:

- Ztělesněný v člověku - nehmotné bohatství, které je spojeno se svým nositelem.
- Objektivizovaný - materiální objekty, přenositelná, k použití nutnost první formy.
- Institucionalizovaný - objektivizuje ztělesněnou formu kulturního kapitálu nositele, může se jednat o akademickou kvalifikaci (Keller & Tvrđý, 2008).

Koncept sociálního kapitálu je obecně spojován s důvěrou, vzájemnými vazbami, ochotou spolupráce, zapojením do veřejného života, atd. Představuje bohatství našich stýků. Sociální kapitál je vytvářený, udržovaný a rozvíjený sociálními interakcemi

⁸ Lidský kapitál je součástí tzv. kulturního kapitálu jedince. Pojem navíc obsahuje dimenzi rodinného původu. Nepředstavuje pouze kvalifikaci, ale i vědění získané procesem socializace.

⁹ Pierre Bourdieu (1930–2002) byl významný francouzský antropolog, sociolog a především celosvětově činný intelektuál. Bourdieuho přínos byl originální nejen v teoretické rovině ale i tím, že se ve výzkumech z 60. let pokusil vtělený kulturní kapitál empiricky měřit. Jeho přístup je ovšem dnes kritizován za to, že příliš zdůrazňuje význam jemnosti a kulturních signálů tzv. vysoké kultury, na druhé straně opomíjí praktické individuální schopnosti a roli morálních hranic při utváření sociální identity.

v rámci sociálních sítí, skupin, komunit či celých společností, tj. přenosem a sdílením zdrojů, informací, znalostí mezi členy těchto sociálních sítí a skupin. Není atributem jednotlivců, ale je vázán na vztahy mezi aktéry. Sociální kapitál je propojením mezi jednotlivými aktéry, které jim umožňuje efektivněji dosahovat společných cílů (Keller & Tvrдый, 2008). Kultura, tradice, místní identita, participace, inovace a lidské zdroje utváří sociální kapitál místních lidí. Kvalita lidského a sociálního kapitálu ovlivňuje rozvoj venkova při sledování principu trvale udržitelného rozvoje venkova.

V nově vznikajícím světě - ve znalostní společnosti, jsou to právě znalosti, které přerůstají v nejdůležitější formu kapitálu. Jeho ostatní formy - peníze, půda, technologie - jsou na něm kriticky závislé. Ovšem jeho kvalita znalostí je závislá na kvalitě lidského, a následně intelektuálního kapitálu. Armstrong (2002) uvádí, že v procesu globalizace vzrůstá význam tvůrčího lidského potenciálu a rozvoje lidského kapitálu.

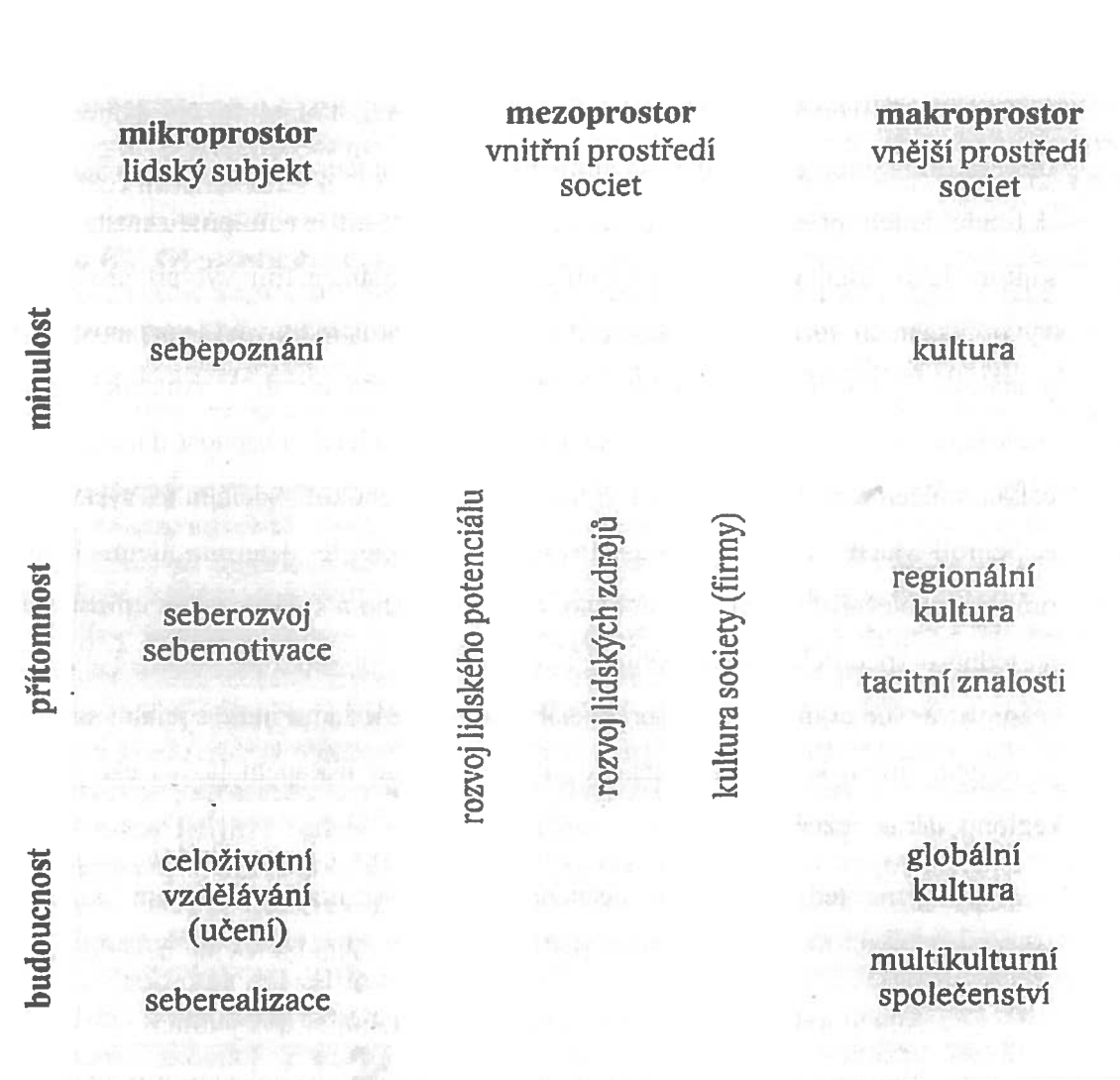
1.3 Kulturologické aspekty v řízení lidských zdrojů

Globalizace přináší převratné změny, začíná paradigma nového světa, kde základem ekonomiky není půda, peníze ani suroviny, ale intelektuální kapitál. Svět vstupuje do ekonomiky znalostí spojené s plným využíváním lidského kapitálu uvádějícího do nových souvislostí znalosti, vědomosti, dovednosti jako hybné síly inovací. Snaha obstát v procesu globalizace souvisí se zvládáním interkulturálních prvků v tomto globálním prostoru, ale zároveň vyvolává potřebu neztratit svou identitu ve vlastní kultuře.

1.3.1 Lidské zdroje v pojetí mikro-, mezo- a makroprostoru

Jak již bylo zmíněno, proces globalizace s sebou přináší prudké diskontinuitní změny. Domnívám se, že využití nových tvůrčích přístupů, nových vědomostí, znalostí či dovedností může přinést adekvátní odpověď s rychlou reakcí na proud globalizačních změn. Nutností se stává dobrá orientace v množství informací a jejich kvalitního zpracování. Krninská doporučuje pro práci s lidskými zdroji v globálním světě při zachování celostního přístupu rozčlenění do tří úrovní - mikroprostor, mezoprostor a makroprostor s využitím prvků subjekt, objekt a prostor. Toto rozčlenění na tři úrovně napomáhá k lepší práci s lidskými zdroji, jak je zobrazeno na obrázku 1 (Holátová & Krninská, 2012).

Obrázek 1: Časoprostorový přístup k lidským zdrojům na úrovni mikro-, mezo- a makroprostoru.

Zdroj: Krminská, R. (2002b). Řízení lidských zdrojů.

Globální společnost se znalostní ekonomikou nás nutí k novému rozčlenění prostoru a to na mikro-, mezo- a makroprostor v souladu s kulturologickými aspekty. Svou pozornost v praktické části soustředím na výběr z nových metod, použitelných pro zkoumání lidského potenciálu. Jedinečnou metodou v tomto směru se jeví Test barevně sémantického diferenciálu.

1.3.1.1 Makroprostor

Proces globalizace si vynutil přijetí prostoru globálního světa s jeho různými interkulturálními a kulturními prvky jako makroprostoru. Interkulturalita vychází dle Welsche (1995) z tradiční představy, že kultury jsou jakési oddělené ostrovy, které se mohou navzájem ignorovat, bojovat proti sobě, podporovat se nebo si porozumět.

Kulturu můžeme vnímat jako produkt člověka a postavit ji protikladem k přírodě. Kultura a příroda spolu koexistují, ale neprolínají se.

V kultuře osobně spatřuji specifický způsob interakce a komunikace mezi lidmi. Kultura je univerzálním, pro společnost, organizaci, komunitu či jedince typickým orientačním systémem. Ovlivňuje vnímání, myšlení a jednání všech členů skupiny a tím definuje jejich příslušnost. Pro jednotlivce, který cítí svou příslušnost, strukturuje kultura jako orientační systém specifické pole jednání a tím vytváří předpoklad pro vývoj vlastních forem okolního světa. Kultura zprostředkovává významy, předměty a události dostávají pro jednotlivce smysl a významový obsah. V koncepci amerického sociologa Parsonse je kultura chápána jako nahromaděná zkušenost daného sociálního celku, můžeme ji považovat za řídicí složku jakéhokoli sociálního systému (Nový & Schroll-Machl, 2007). V podstatě se dá říci, že je determinujícím fenoménem určitého společenství, jeho politického, ekonomického a společenského prostředí. Vždy se jedná o specifické lidské společenství s určitým prostředím, na které musí jedinec reagovat a více či méně se mu přizpůsobit, ať už se jedná o malé sociální skupiny jako je rodina, firma, komunita,...nebo o širší regionální uskupení jako Češi, nebo pojetí regionu, jak je běžné v EU.

Kultura má tedy mnoho společného s tou částí lidské osobnosti, které říkáme nevědomí. Podle Junga (1993,1994) rozlišujeme dvě základní roviny nevědomí:

- Nevědomí osobní - nevědomé obsahy, vztahující se k jedinci.
- Nevědomí kolektivní - archetypální vzory související s kulturní pamětí.¹⁰

Z hlediska lidských zdrojů je makroprostor prostorem kulturním. Na úrovni makroprostoru je potřebné nalézat charakteristické kulturní prvky. Pro sebepoznání a seberozvoj je důležitá akceptace vlastní minulosti včetně kultury a jejích symbolů. Vytvoření identity osobnosti s kořeny vlastního kulturního společenství napomáhá k dlouhodobé stabilitě komunit i jedinců v regionu. Pro rozvoj lidských zdrojů je důležité pochopení funkčnosti multikulturního prostředí s rozlišením prvků globální a regionální kultury a pro práci s těmito zdroji je podstatné spojení se vzděláváním v kulturologických aspektech, protože je tak posílena tvůrčí iniciativa jedince. Rozvíjení

¹⁰ Assmann (2001) o kultuře uvažuje jako o kulturní paměti a znamená to počítat s otevřenou, živou a vměšující se minulostí, která se stává významným činitelem utvářejícím přítomnost. Určitý region má svou kulturní paměť, která je základem regionální kultury.

vzdělanosti ve směru přijímání kulturní paměti by mělo pomoci k následné spjatosti s regionem (Holátová & Krninská, 2012).

Novým tvůrčím přístupem, který může zvládnout problém s nadnárodními, interkulturálními prvky, je vzrůstající význam tvůrčího lidského faktoru, který se stává nezbytností a v podstatě si vynucuje rozvoj lidských zdrojů. Jen neustále se rozvíjející lidský kapitál je schopen obstát v diskontinuitních proměnách globální civilizace. Rozšíření prostoru v práci s lidskými zdroji je východiskem pro plné využívání lidského potenciálu s dynamizující rolí komunit v rozvoji regionu.

1.3.1.2 Mezoprostor

Krninská (2002b) spojuje mezoprostor s procesem lokalizace, neboli regionalizace, který je protipólem globalizace. Objekty v mezoprostoru představují vnitřní pojetí societ, komunit s jejich odpovídající kulturou v prostoru regionů. Venkovský prostor můžeme ztotožnit s regiony v různých regionálních úrovních, od mikroregionů po NUTS II. Regiony jsou typické svou specifičností, ze které vyplynula určitá regionální kultura, spojená s kulturní pamětí nebo s tacitními znalostmi, tzv. *geniem loci*. Specifičnost regionů je tedy spjata s kulturní specifikou daného prostoru, která vyvěrá z daného přírodního bohatství.

Obrázek 2: Tacitní znalosti z celostního hlediska a jejich teoretická východiska

	znalosti explicitní	znalosti tacitní
mikroprostor – lidský subjekt	převaha osobního vědomí	převaha osobního nevědomí (mimovědomí)
mezo- a makroprostor – lidská společenství	převaha společenského vědomí	převaha společenského nevědomí (mimovědomí) dle Junga kolektivní nevědomí

Zdroj: Holátová, D., Krninská R., et al. (2012). Lidské zdroje v rozvoji venkova.

Mezoprostorem chápeme také lidské zdroje v komunitách na úrovni regionů. Právě rozvoj lidských zdrojů při využívání potenciálu jednotlivých subjektů i komunity rozhoduje svou reakcí na vnitřní i vnější podmínky o rozvojových tendencích regionu. Novou součástí rozvoje lidských zdrojů se stává péče o rozvoj lidských potenciálů

v komunitě při prolínání makro- (kultura) a mikroprostoru (lidský subjekt) v mezoprostoru (Holátová & Krninská, 2012).

Je potřeba si uvědomit, že každá lidská osobnost má svou vědomou a nevědomou stránku, stejně tomu je i u lidských společenství. Provázanost societ s kulturními tradicemi v rámci regionu vede k vazbě na tacitní znalosti. Protože lidský subjekt neboli mikroprostor může být propojen s menšími společenstvími neboli mezoprostorem, nebo s globální společností neboli makroprostorem. Lokální tacitní znalost patří k tomu, co se označuje jako *genius loci*. Lidé jí nosí v hlavě, je zabudována do strojů a nástrojů, je začleněna do procesů, jakoby lpí na všem (Jirásek, 2007). O tacitní znalosti můžeme pojednávat jako o neformulované, tiché znalosti, která se lokalizovala jako příslušná k určitému prostoru. Komunita, která chce být do budoucna perspektivní, musí být napojena na tradice regionu a její vlastní kultura musí mít atmosféru součinnosti a důvěry. Bez důvěry nelze pracovat s rozvojem lidského potenciálu a bez součinnosti je omezena možnost z čerpání taktních znalostí.

V úrovni mezoprostoru dochází k prolínání mikroprostoru a makroprostoru. Novou možností, jak obstát v globálním světě, shledávám v naplnění vize rozvoje venkovského prostoru jako mezoprostoru, kdy se jednotlivé komunity v regionu napojují na strategii rozvoje lidských zdrojů s jejich regionální kulturou včetně tacitních znalostí. Orientace na rozvoj intelektuálního kapitálu a vzdělanostní společnosti otevírá právě tuto možnost, jak adekvátně odpovědět v regionu na celosvětové globalizační trendy. Rozvojové možnosti venkova a jeho trvale udržitelný rozvoj budou pružnou odezvou v regionech, která se bude odvíjet od kompetentnosti lidských zdrojů v regionu. Rozhodující vliv na rozvoj regionu spočívá v kvalitě lidských zdrojů. Protože vzdělanost a pochopení specifik regionu povede k zabezpečení jednoty v regionu, zabrání vykořeněnosti a podlehnutí konzumní globální kultuře.

1.3.1.3 Mikroprostor

Nastoupením cesty ke vzdělanostní společnosti se znalostní ekonomikou a s rozvojem lidského potenciálu vedoucího k rozšiřování tvůrčích schopností jedince je nezbytná koncentrace na lidskou osobnost, lidský subjekt, tedy na vlastní mikrosvět každé lidské osobnosti. Pod mezoprostorem si představuji podstatu člověka s jeho vědomou a nevědomou stránkou. Člověk je vnímán jako subjekt spjatý s jeho individuálními vnitřními postoji. Rozvíjení tvůrčího potenciálu jedince a kvalita i kvantita jeho znalostí rozhoduje o rozvojových možnostech regionu.

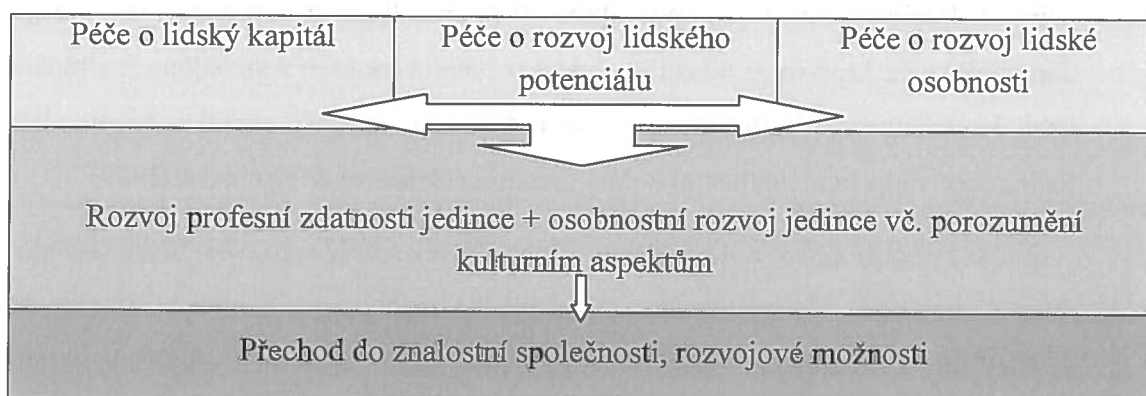
Chápání mikroprostoru v rozvoji lidských zdrojů je spjato s průnikem k lidské personě, k jejím jedinečným specifickým. V práci s lidským kapitálem je mikroprostor dán subjektem, kterým je lidská osobnost se svou vědomou i nevědomou stránkou, jež jsou determinovány kulturou, v níž se jedinec nachází. Potenciál a kvalita lidského jedince souvisí s jeho znalostmi a dovednostmi (Holátová & Krninská, 2012).

Nové principy práce s lidskými zdroji spočívají s péčí o rozvoj lidské osobnosti po stránce profesní, ale především po stránce osobnostní. Profesní stránka souvisí s vědomím a znalostmi vnějšího hmotného světa, kdežto osobnostní stránka je charakterizována poznáním vnitřního světa lidského jedince včetně jeho nevědomí a vyznávaných hodnot. Holátová & Krninská (2012) hovoří o tzv. kvalitativně vyšším přístupu k lidskému subjektu prezentovaným rozvojem jedinečných tvůrčích schopností lidského jedince. Stupeň rozvoje jeho potenciálu a jeho kvality se odvíjí od procesu sebepoznání a seberozvoje, vedoucího až k seberealizaci, jak znázorňuje obrázek 1. V rámci sebepoznávání se jedinec vyrovnává se svou minulostí, kde významnou složkou subjektu je pochopení obecně platných kulturních aspektů a symbolů lidského společenství. Pochopení kulturních aspektů vede k urychlení osobního sebepoznání, protože umožňuje pochopení i nevědomých stránek.

Proces sebepoznávání je předpokladem vlastního seberozvoje a samovolně směřuje k procesu celoživotního učení, který vrcholí seberealizací lidského subjektu. Nastolení tohoto procesu u jedince povede k rozvoji jeho psychiky, k rozvoji kvality jeho lidského potenciálu. Nastolení procesu seberealizace pro každý lidský subjekt v učící se komunitě je přechodem do znalostní společnosti (Holátová & Krninská, 2012).

Výše uvedené pojetí mikroprostoru je spjato s důrazem na lidský potenciál jedince. Soustavná péče o tento potenciál je jednou z možných cest k řešení problémů globální společnosti, protože pouze rozvinutý lidský potenciál na základě rozvíjejícího se lidského kapitálu může zvládnout adekvátní odezvu na diskontinuitní změny globálních rozměrů. Kvalita lidského kapitálu se stává rozhodujícím prvkem rozvoje, jak je znázorněné v tabulce 1.

Tabulka 1: Kvalita lidského kapitálu jako prvek rozvoje

Zdroj: Vlastní zpracování.

Nastoupení cesty růstu lidského kapitálu, respektive intelektuálního vedoucí k rozšíření tvůrčích schopností jedince vyžaduje v řízení lidských zdrojů koncentraci na lidský subjekt, na mikroprostor. V tomto novém pohledu na mikroprostor, na lidskou osobnost s jejím potenciálem s nasměrováním zorného úhlu na kulturologické aspekty makroprostoru spatřuji nový faktor rozšiřující řízení lidských zdrojů.

1.4 Funkce kulturního systému a regionální kultura

Každá společnost má svou vlastní kulturu. Nový (1996) vymezuje základní funkce kulturního systému následovně:

- Funkce sebezpečující - jednotlivým příslušníkům poskytuje kultura smysl společného celku. Orientuje jejich chování na skutečnosti, které je třeba rozvíjet nebo zachovat pro udržení a přežití tohoto celku. Je uváděna jako svébytná skutečnost, které se musí jedinci ve svém chování přizpůsobit.
- Funkce zajištění kontinuity - respektování svébytnosti celku. Kontinuita je obsažena v kumulaci kultury, která zaznamenává výhry a porážky v historickém sledu a stává se pamětí společnosti. Jedná se o rozsáhlejší, obsažnější a trvalejší paměť než u jejího individuálního příslušníka.
- Funkce korekce individuálního chování - kultura jako soubor vzorců chování, jako nástroj sjednocující charakter. Kultura tyto vzorce zachovává a vytváří jejich konkrétní podobu, pod kterou jsou pochopeny a přijímány.
- Funkce identifikační - vytvoření specifického sociálního útvaru, který má svůj vlastní historický vývoj. Jednotlivci respektují specifické principy chování. Osvojením těchto principů vzniká odlišný výraz od jiných celků a příslušníkovi naskytá možnost ztotožnit se s tímto celkem a získat vědomí

skutečné příslušnosti. Podle síly, bezprostřednosti a zásadovosti působení lze vyčlenit úrovně kulturních jevů v rámci identifikační funkce:

- Úroveň idejí, hodnot - úroveň, v níž se formuluje jádro kultury. Ideje jako zásadní a nejobecnější principy, které dávají konkrétnímu jednání člověka smysl, se nachází mimo jeho fyzické bytí. Hodnoty jsou materiální i nemateriální povahy a společnost nebo jednotlivec usiluje o jejich dosažení. Projevují se v posuzování jednotlivými lidmi, kteří tak činí v konkrétních situacích. Poskytují ve světě možnost orientace, protože strukturují a hierarchizují sociální skutečnost z hlediska významu.
- Úroveň hrdinů a rituálů (vzorů) - působení kultury se děje prostřednictvím jednotlivých zákazů, příkazu a doporučení fungujících jako ucelený soubor, který je spojen se známým subjektem, hrdinou tvořící konkrétní vzor žádoucího chování, anebo je spojen se sociální rolí vycházející z rituálu, která prezentuje běžné chování.
- Úroveň symbolů - symboly zprostředkovávají komunikaci. Konkrétní podobou symbolů jsou jazyk, hudba, obrazy, atd. Symbol je předmět, slovo či činnost, který nese význam nebo hodnotu do něj vloženou. V symbolech je zachycen svět určitého společenství.
- Bedrnová & Nový (1994) uvažují také úroveň konkrétního chování, protože každé chování je kulturně formováno, prosazují se v něm obecnější tendence, jejichž zdroj je v kultuře.

Regionální kultura je nejbližším nositelem základních kulturních vzorců, protože každá kultura je historicky vzniklý produkt a stávající podoba se prosazuje do nově se utvářejícího celku nižšího. Z toho vyplývá, že každá kultura nižšího systému je podmnožinou kultury vyššího systému, ale zároveň disponuje prvky, které vycházejí ze specifických podmínek fungování nižšího systému. Uvědomujme si, že důležitost kultury pro současnost, ale především pro budoucnost je více než významná.

Prvky globální kultury se objevují všude, kam proniká globalizace, a proto se s nimi musíme vyrovnat právě na regionální úrovni. Buď přijmutím nové globální kultury, i když je odcizená regionálním zvyklostem, anebo je nutné hledat řešení na regionální úrovni, které zabrání vykořenění z vlastní kultury. Kulturní tradice regionu jsou

skutečně něčím, s čím je možné se identifikovat za předpokladu uvědomění si, co je kulturní kapitál ukrytý v regionální kultuře.

Je proto zcela přirozené, že i takový sociální útvar jako je venkovská obec má svou specifickou, originální a neopakovatelnou kulturu. Ta se projevuje především ve společném a přibližně shodném názoru občanů na obecní skutečnosti stejně jako ve společném sdílení vize budoucnosti.

1.5 Kulturní dimenze podle Geerta Hofstedeho

Dle Nového et al. (1996) můžeme porovnávat kultury tak, že srovnáváme, jaký důraz klade příslušná kultura na jednotlivé hodnoty konkrétního chování, popř. jednání člověka. Jednotlivé kultury tedy můžeme adekvátně porovnat na úrovni obecních tendencí chování příslušníků dané kultury. Tyto základní tendence v chování příslušníků kultury se nazývají kulturní dimenze¹¹.

Určitá kritéria, podle nichž můžeme přehledně a srozumitelně ukázat klíčové odlišnosti jednotlivých kultur, především takové rozdíly, které významně modifikují interpersonální komunikaci a percepce a které zásadně mohou ovlivnit oboustranné pochopení mezi lidmi, patří v dimenzích nizozemského vědce Geerta Hofstedeho.¹²

Dle empirických výzkumů vymezil Hofstede (1997) následující kulturní dimenze, které se projevují v jednání a postojích jedinců, potažmo i societ:

- Velká mocenská distance vs. malá mocenská distance (power distance PDI) - dimenze vypovídá o vztahu závislosti, o výskytu a míře akceptování nerovností. Vyjadřuje stupeň míry nerovnosti mezi lidmi, která je v dané společnosti očekávána a akceptována. Čím větší je vzdálenost moci, tím více jsou nerovnosti akceptovány s velkou emocionální vzdáleností.
- Individualismus vs. kolektivismus (individualism-collectivism IDV) - individualismus přísluší společenství, kde se každý stará sám o sebe a o svou nejbližší rodinu, tzn. vztahy mezi jedinci jsou volné. Jako jeho opak je

¹¹ V návaznosti na vymezení kultury se můžeme ptát, které aspekty budou ještě akceptovány příslušníky rozdílných kultur. Kulturní dimenze jsou normy a měřítka v provádění a posuzování způsobu chování, jsou centrálním znakem příslušné kultury. Lidé žijící v dané kultuře je sdílí a považují za závazná. Skládají se z centrální zóny (ideální hodnoty) a toleranční oblasti (akceptovatelná odchylna). Vytváří páry, nemohou popsat kulturu objektivně, ale vždy ve srovnání s kontrastní kulturou.

¹² Nizozemský sociální psycholog a vědec, narozen 2. 10. 1928, zkoumající rozdíly národních kultur. Proslavil se svým rozsáhlým výzkumem v 70. letech 20. stol., který provedl ve společnosti IBM., odkud odvodil své kulturní dimenze.

kolektivismus příznačný pro společnosti, ve kterých jsou lidé po celý život integrováni do silných a soudržných skupin.

- Maskulinita vs. feminita (maskulinity-femininity MAS) - maskulinita se vztahuje na společnosti, kde jsou rodové role jasně odlišeny. Od mužů se vyžaduje průbojnost, drsnost a zaměření na materiální úspěch. Od žen se očekává mírnost, jemnost a orientace na kvalitu života, tzn. feminita se vztahuje na společnosti, ve kterých se rodové role překrývají.
- Krátkodobá vs. dlouhodobá orientace (long-/shortterm orientation LTO) - dimenze krátkodobé orientace spočívá v důrazu na hodnoty související s blízkou minulostí a přítomností. Převažuje orientace na činnosti přinášející okamžitý efekt. Dlouhodobá orientace spočívá v pěstování činností přinášející efekt v dlouhodobém horizontu.
- Vztah k nejistotě (uncertainty avoidance UAI) - dimenze je definována jako míra obavy z nejistoty, v jaké se příslušníci dané kultury cítí být ohroženi neznámými situacemi. Souvisí s potřebou vytváření pravidel, jež zaručují určitou předvídatelnost a omezují nejednoznačné porozumění situacím.

K uvedeným pěti dimenzím přidal Hofstede v roce 2010 šestou dimenzi Požitkářství vs. Sebekázeň (indulgence-restraint IVR), která vypovídá o tendenci připouštět relativně volné uspokojování přirozených lidských tužeb spojených s užíváním si života a se zábavou. Sebekázeň odráží přesvědčení, že takovéto uspokojování má být potlačováno a podřízeno přísným společenským normám (Hofstede, Hofstede & Minkov, 2010).

Tyto dimenze byly charakterizovány jako obecné faktory určující chování jedinců a formulují nejvýznamnější ideje a hodnoty dané kultury.

U jednotlivých společností lze dle Krninské (2002a) využít ke zjišťování převládajících kulturních dimenzí Test barevně sémantického diferenciálu (dále jen TBSD), který je zařazen mezi metody používané v České psychologické diagnostice. Jeho použitím je možné vyhodnocovat hierarchii vědomé a nevědomé stránky lidského potenciálu jednotlivce. Tento psychologický test je také použitelný v kulturologické a sociální sféře z hlediska možnosti průzkumu stavu kolektivního nevědomí societ. Čím vyšší shoda mezi jednotlivými asociacemi členů society, tím více lze říci, jaké společné hodnoty jsou sdíleny, což je využitelné pro určení kulturologických aspektů různých societ.

2 Metodika a cíl práce

K vyhotovení literární rešerše diplomové práce byla nastudována odborná literatura a z internetových zdrojů publikovaná data, která vedou k celkovému pochopení tématu a jsou nezbytná k vysvětlení teoretické problematiky. Na část teoretickou navazuje část praktická.

2.1 Cíl práce

Hlavním cílem mé diplomové práce je analyzovat stav a vliv lidských zdrojů a jejich kultury ve vybrané obci v souvislosti s rozvojem venkova a navrhnout změny vedoucí ke zlepšení současného stavu.

2.2 Vymezení zkoumaného souboru

Jako oblast výzkumu byla zvolena obec Veselá, kde byly hledány určité kulturní symboly dané society a převládající kulturní dimenze, které jsou pro tuto societu významným sebezpoznavacím prvkem.

2.3 Použité metody výzkumu

Pro praktickou část jako oblast výzkumu byla vybrána obec Veselou na území okresu Pelhřimov v kraji Vysočina, kde byl proveden sběr dat formou dotazníkového šetření. Průzkum proběhl v lednu 2016 a účastnilo se ho 50% občanů obce starších patnácti let.

Identifikace kulturních dimenzí byla realizována pomocí kvantitativního výzkumu VSM 94 & 13 u zvolené venkovské obce Veselá. Výzkum byl rozšířen o kvalitativní výzkum pomocí TBSD. Následně byly zjištěné kulturní dimenze zkoumané society a porovnány s žádoucími kulturními dimenzemi znalostního podniku.

Kvalitativní výzkum byl proveden za pomoci Testu barevně sémantického diferenciálu (dále jen TBSD), patřícího do skupiny chromatických asociačních experimentů a řazeného mezi metody používané v české psychologické diagnostice. TBSD lze efektivně využívat ve všech oblastech, kde je nutné diagnostikovat osobnost. Zejména slouží k vystižení sociálních vztahů člověka, včetně jeho individuálních hodnot. TBSD pracuje s hodnotami vyjádřenými v transkulturně přesahujících pojmech a vypovídá o jejich hierarchii (Janoušek, 1986). Pomocí TBSD lze vyhodnocovat hierarchii hodnot vědomé a nevědomé stránky nejen jednotlivce, ale i society. Je využitelný při zjišťování sdílených hodnot v societách, z hlediska průzkumu stavu kolektivního nevědomí.

Kvantitativní výzkum reprezentuje dotazník Value Survey Module 94 & 13 (dále jen VSM) Tento položkový dotazník byl vyvinut pro porovnání kulturou ovlivnitelných hodnot a postojů jednotlivých respondentů. VSM dotazník sestavil Geer Hofstede a během let prošel několika změnami. Pro účely této diplomové práce je použita verze z roku 1994, která popisuje pět dimenzí, a z roku 2013, rozšířená o šestou dimenzi.

Strukturovaný Dotazník pro místní obyvatele (dále jen DPMO) demonstruje kvantitativní výzkum a obsahoval identifikační údaje o osobě dotazovaného, kterými byly například pohlaví, věk a vzdělání. Dále obsahoval otázky týkající se občanské vybavenosti obce, včetně dopravní dostupnosti. V dotazníku byly také otázky ohledně mezilidských vztahů, oblíbených tradic a pořádaných akcí. Řada otázek měla za cíl ukázat potenciál obce ve venkovském regionu, její základní vlastnosti a možnosti. Byl použit především k analyzování aktuálního stavu ve zvolené oblasti výzkumu.

2.3.1 Technika sběru dat

Pro techniku sběru dat byla zvolena metoda dotazování formou písemného pokládání otázek respondentům v rámci dotazníkového šetření.

Výběr reprezentativního vzorku respondentů se uskutečnil na základě metody kvótního výběru. Tato metoda vychází z logického úsudku na základě nenáhodného výběru. Její použití umožňuje imitovat složení populace v obci a zároveň předpovídat chování místních obyvatel. Za kvótní znak autorka zvolila věk a pohlaví, protože z věcného, sociologického i psychologického hlediska tyto znaky korespondují s rozdílností v názorech dotazovaných osob. K získání reprezentativního vzorku dat, tj. vyplnění minimálně padesát jedna dotazníků, byli autorkou práce osobně osloveni občané obce Veselé tak, aby byla dodržena určitá reprezentativnost získaných dat.

Tabulka 2: Vzorek respondentů v obci Veselá

Pohlaví/Věk	Muži	Ženy	CELKEM
15-34	26	31	57
35-54	12	10	22
55+	12	11	23
CELKEM	50	52	102

Zdroj: Vlastní zpracování.

TBSD je projektivní technikou, ve které proband přiřazuje daným podnětovým slovům barvy z nabízené barevné sady. Pro TBSD bylo vybráno 12 barev od sebe dobře

rozpoznatelných, vyskytujících se v přírodě a 58 symbolů, které byly rozděleny do kulturních dimenzí podle Hofstedeho (2010):

- velká a malá mocenská distance,
- individualismus a kolektivismus,
- maskulinita a feminita,
- krátkodobá a dlouhodobá orientace,
- jistota a riziko,
- požitkářství a sebekázeň.

Podstatou testu jsou tři základní kroky. Prvním krokem je nevědomé přiřazení vždy tří barev ke každému z padesáti osmi pojmů. Následuje vědomé ohodnocení každého podnětového slova známkou 1 - 4, přičemž jednička je nejlepší, čtyřka nejhorší. U každého slova bude taková známka, kterou si podnětové slovo podle probanda zaslouží. Třetím a posledním krokem proband seřazuje hierarchii barev dle oblíbenosti 1 - 12, od nejkrásnější, nejsympatičtější po nejošklivější, nejméně sympatickou.

TBSD, použitý pro kvalitativní výzkum, byl předložen pouze minimálnímu reprezentativnímu vzorku k zjištění společně sdílených hodnot v rámci kulturních dimenzí ve vybrané komunitě z dané obce. Reprezentativní vzorek se skládal ze zástupců jednotlivých věkových kategorií a pohlaví, jak znázorňuje Tabulka 2. Z obce Veselá činil reprezentativní vzorek padesát jedna obyvatel. Dotazník pro místní obyvatele a dotazník VSM 94 & 13 byl předložen všem 102 probandům.

Dotazník VSM 94 & 13 od Geerta Hofstedeho (Hofstede & Minkov, 2013) se skládal z třiceti šesti otázek, z nichž pro poznání kolektivního vědomí bylo nejdůležitějších prvních třicet otázek. V těchto uzavřených otázkách vybírali respondenti pouze jednu odpověď, kdy bylo stanoveno, že dané tvrzení bylo při označení:

- nanejvýš důležité - 1,
- velmi důležité - 2,
- mírně důležité - 3,
- málo důležité - 4,
- velmi málo důležité či nedůležité - 5.

Zbývajících šest otázek obsahovali identifikační údaje o respondentovi jako je věk, pohlaví, stupeň vzdělání, atd.

2.3.2 Zpracování dat

Pro zpracování údajů získaných z TBSD byl použit počítačový software TBSD v4-2016 (Šuster, 2016), kterým je vyhodnocena nevědomá stránka dané komunity. Program u jednotlivých slov pro societu vypočetl aritmetický průměr sečtených hodnot, který vypovídá o hierarchii symbolů - žebříčku hodnot v komunitě. Jedná se tedy o seřazení slov podle počtu získaných bodů za nevědomí (součet bodů pro tři barvy, které byly ke slovu probandem přiřazeny). Průměrné součty byly rozděleny do čtyř intervalů:

- 27 - 33 → symboly komunitou vnímané velmi negativně,
- 20 - 26,99 → symboly komunitou vnímané spíše negativně,
- 13 - 19,99 → symboly komunitou vnímané spíše pozitivně,
- 6 - 12,99 → symboly komunitou vnímané velmi pozitivně.

Za pomoci směrodatné odchylky, která udává míru shody na pořadí slova, byly zjištěny nejčastěji asociované symboly, neboli podnětová slova v societě, které vyjadřují společné sdílené hodnoty v komunitě. Čím je menší směrodatná odchylka, tím více se populace na daném pořadí shoduje. Možná než samotné seřazení slov je zajímavější právě směrodatná odchylka, aneb jak moc se respondenti shodují na pořadí tohoto slova v žebříčku.

Pro zpracování dat z dotazníku VSM 94 & 2013 byl použit počítačový software VSM v4-2016 (Šuster, 2016), kterým je vyhodnocena vědomá stránka dané komunity. Na jeho základě lze získat šest dimenzí kultury. Program výsledky zpracoval do grafického přehledu ke každé z šesti dimenzí. Podle Hofstedetova manuálu (1994) mohou jednotlivé indexy daných dimenzí nabývat hodnoty 0 - 100. Není výjimkou, že nabývají i hodnot nižších či vyšších. Jednotlivé indexy v sobě zahrnují dvě protikladné dimenze kultury. Jedna je dosažena hodnocením intervalu 0 - 50, druhá v intervalu 50 - 100, jak je znázorněno v Tabulce 3. Hodnocení okolo 50 v prostřední hodnotě je tzv. přechodná zóna, někdy též označována jako šedá. V této zóně není jednoznačné, ke které dimenzi se výzkumná oblast přiklání (Krniská & Duspivová, 2013).

Intervaly hodnocení byly rozděleny následovně:

- kulturní dimenze - $(-\infty, 40)$,
- přechodná zóna - $(41, 60)$,
- protikladná kulturní dimenze - $(61, \infty)$.

Tabulka 3: Přehled jednotlivých indexů protikladných kulturních dimenzí včetně příslušných hodnot pro vyhodnocení dotazníku VSM 94 & 13 a výsledků VSM odvozených z testu TBSD

Název indexu	Hodnota dané dimenze	
	Nižší než 50	Vyšší než 50
Mocenská distance (PDI)	Malá distance	Velká distance
Individualismus vs. Kolektivismus (IDV)	Kolektivismus	Individualismus
Maskulinita vs. Feminita (MAS)	Feminita	Maskulinita
Obava z nejistoty (UAI)	Přijímání rizika	Vyhýbání se nejistotě
Dlouhodobá vs. Krátkodobá orientace (LOT)	Krátkodobá orientace	Dlouhodobá orientace
Požitky vs. Sebekázeň (TVR)	Sebekázeň	Požitky

Zdroj: Krniská, R., & Duspivová, M. (2013). Corporate culture in management of small and medium-sized enterprises.

Tabulka 3 znázorňuje jednotlivé indexy a kulturní dimenze, které jsou v daných indexech protikladně vymezeny. Tučně zvýrazněné jsou ty dimenze, které jsou podle autorů pro znalostní ekonomiku žádoucí. V grafickém vyobrazení počítačovým softwarem VSM v4-2016 a TBSD v4-2016 (Šuster, 2016) jsou dimenze žádoucí pro znalostní ekonomiku označeny zelenou barvou, poté protikladná a nechtěná kulturní dimenze barvou červenou. Přechodová zóna mezi těmito dvěma dimenzemi je znázorněna barvou oranžovou. Dále je zapotřebí uvažovat směrodatnou odchylku, která označuje, zda je získaný výsledek relevantní. Pokud se směrodatná odchylka přiblíží hodnotě sto, jedná se o náhodný výsledek a respondenti se na něm neshodují.

Hodnoty směrodatné odchylky byly rozděleny následovně:

- relevance v hodnotách 0 - 50,
- irelevance v hodnotách 50 - 100.

3 Řešení a výsledky

3.1 Charakteristika obce

3.1.1 Základní údaje

Statistické údaje za základní územní jednotku 549063 Veselá.

Tabulka 4: Souhrnné informace o obci Veselá

Status:	obec
ZUJ (kód obce)	549053
LAU 2	CZ0633549053
LAU 1	CZ0633 - Pelhřimov
NUTS 3	CZ063 - Kraj Vysočina
NUTS 2	CZ06 - Jihovýchod
NUTS 1	Území České republiky CZ0
NUTS 0	Stát Česká republika CZ
Obec s pověřeným obecním úřadem	Počátky
Obec s rozšířenou působností	Pelhřimov
Katastrální plocha (ha)	869
Nadmořská výška (m n.m.)	621
Počet trvale žijících obyvatel	229

Zdroj: Vlastní zpracování.

Obec Veselá splňuje kritérium vymezení venkovské obce dle počtu obyvatel, jak je uvedeno v literární rešerši. K 1. 1. 2016 žilo ve Veselé 226 obyvatel, z toho starších patnácti let je 201. Počet mužů starších patnácti let čítá 90 a počet žen 111.

3.1.2 Dějiny obce Veselá

Nejstarší zpráva o Prašivé pochází z období vlády Karla IV., z roku 1359. Týká se dosazování nového kněze ke kostelu. Roku 1517 se dovídáme, že tu byl pánem Arnošt z Leskovce. Leskovští vlastnili na Pelhřimovsku rozsáhlý majetek. Za jejich vlády se objevuje libozvučnější název Veselá. Roku 1770 bylo za císařovny Marie Terezie nařízeno číslování domů v obci. Na začátku sedmdesátých let 18. století přišlo po sobě několik neúrodných let. Za vlády Josefa II., roku 1787, byla ve Veselé zřízena farní lokálie. Dřevěná farka sloužila až do roku 1853 jako škola, kdy byla postavena nová poschod'ová školní budova se dvěma třídami a bytem pro učitele. V letech 1908 až

1910 byla do Veselé vybudována silnice od Pelhřimova a připojena na starší silnici z Kamenice nad Lipou na Horní Cerekev. (Veselý, Mazanec & Peroutka, 1989)

S 1. světovou válkou se zhoršovaly životní podmínky obyvatel. Nejhorší situace nastala v posledním roce války a těsně po ní, zejména selhalo zásobování z důvodu nucených odvodů zemědělské produkce. V předmnichovské době došlo k poklesu počtu obyvatel, což souviselo se snižujícím se počtem narozených dětí v obci a pokračujícím odchodem části lidí za prací do rostoucích měst. Sestupný populační proces pokračoval až do roku 1950, kdy se pokles zastavil. Ve vsi v tomto roce bylo trvale přihlášeno 246 osob. Větší vzdálenost od měst nutila obyvatele k silnější soudržnosti, nutila také tlumit politické rozpře. V tehdejší životní úrovni obyvatel nebyly propastné diference. K hlavním realizovaným projektům, které měly civilizační charakter a přetvářely Veselou v moderní vesnici 20. století, patřily elektrifikace obce a vybudování vodovodu (Veselý, Mazanec & Peroutka, 1989).

V letech 1946 – 1949 byl budován nový hřbitov. V roce 1948 byl zaveden do obce telefon. Jednotné zemědělské družstvo bylo založeno roku 1956. V témže roce byl zřízen místní rozhlas a obec se nadobro rozloučila s bubeníkem. Do konce padesátých let byla zbudována kostra kanalizace. V šedesátých letech proběhla další potřebná výstavba - kulturní dům a autobusová čekárna. Dále bylo zřízeno veřejné osvětlení a provedena asfaltce místních komunikací. V sedmdesátých letech bylo zřízeno sportovní hřiště a pro zlepšení životního prostředí a bezpečnosti občanů zahájeny práce na budování chodníků. V osmdesátých letech byla zahájena výstavba nových rodinných domů, místní prodejny a investovány peníze do nového vodojemu. Pro větší informovanost občanů je od dubna 1987 měsíčně vydáván Veselský zpravodaj (Veselý, Mazanec & Peroutka, 1989).

3.1.2.1 Kulturní památky, společenské spolky a tradice

Kulturní a historickou památkou obce je kostel sv. Jakuba Většího. Půdorys stavby pravděpodobně pochází z poloviny 14. století.

Roku 1907 byl v obci založen Sbor dobrovolných hasičů. V roce 1981 byl v obci ustaven Sbor pro občanské záležitosti, který organizuje slavnostní vítání občánků do života, loučení dětí s mateřskou školou, setkání rodáků, provádí návštěvy občanů při jejich životních výročích a též rozloučení s občaný na poslední cestě. V obci působí také myslivecké sdružení, Cvičení žen a pro děti Kroužek her a zábavy.

Mezi tradiční svátky, zvyky a činnosti konané v obci patří plesová sezóna, Tři králové, masopustní průvod, dětský karneval, svěcení kočiček a velikonoční koledování, pálení čarodějnic, Velká noční hra pro děti, rybářské závody, pouť, hasičská soutěž, zájezd hasičů a myslivců, posvícení, výlov rybníků, zdobení hrobů na Dušičky, Mikuláš a čerti, Štědrovečerní půlnoční mše.

Významnou osobností je herečka Jarmila Kurandová, představitelka babičky v televizní adaptaci díla B. Němcové, která se ve Veselé narodila.

3.2 Zpracování získaných dat a vyhodnocení výsledků z dotazníkového šetření

Výzkumná část byla zpracována na základě zvolené metodiky práce při dodržení stanoveného postupu řešení. Data a informace vycházející z dotazníků byly zpracovány do tabulek, grafů a obrázků a budou následně diskutovány.

3.2.1 Vyhodnocení výsledků TBSD

Test byl předložen pouze vybranému reprezentativnímu vzorku respondentů, který se skládal ze zástupců jednotlivých věkových kategorií, pohlaví a zástupců vybraných dle délky života na vesnici - kategorie z dotazníku DPMO - nový obyvatel obce, přistěhování po 2. světové válce a starousedlík. Tento reprezentativní vzorek činil 51 obyvatel Veselé, jak je analyzováno v tabulce 5, 6 a 7.

Tabulka 5: Identifikace zkoumaného souboru obyvatel Veselé pro TBSD - pohlaví

Pohlaví	Počet	Procento
Muži	24	47%
Ženy	27	53%
Odpovědi	51	100%

Zdroj: Vlastní zpracování.

Tabulka 6: Identifikace zkoumaného souboru obyvatel Veselé pro TBSD - věk

Věk	Počet	Procento
15-34	21	42%
35-55	15	29%
55+	15	29%
Odpovědi	51	100%

Zdroj: Vlastní zpracování.

Tabulka 7: Identifikace zkoumaného souboru obyvatel Veselé pro TBSD - délka života na vesnici

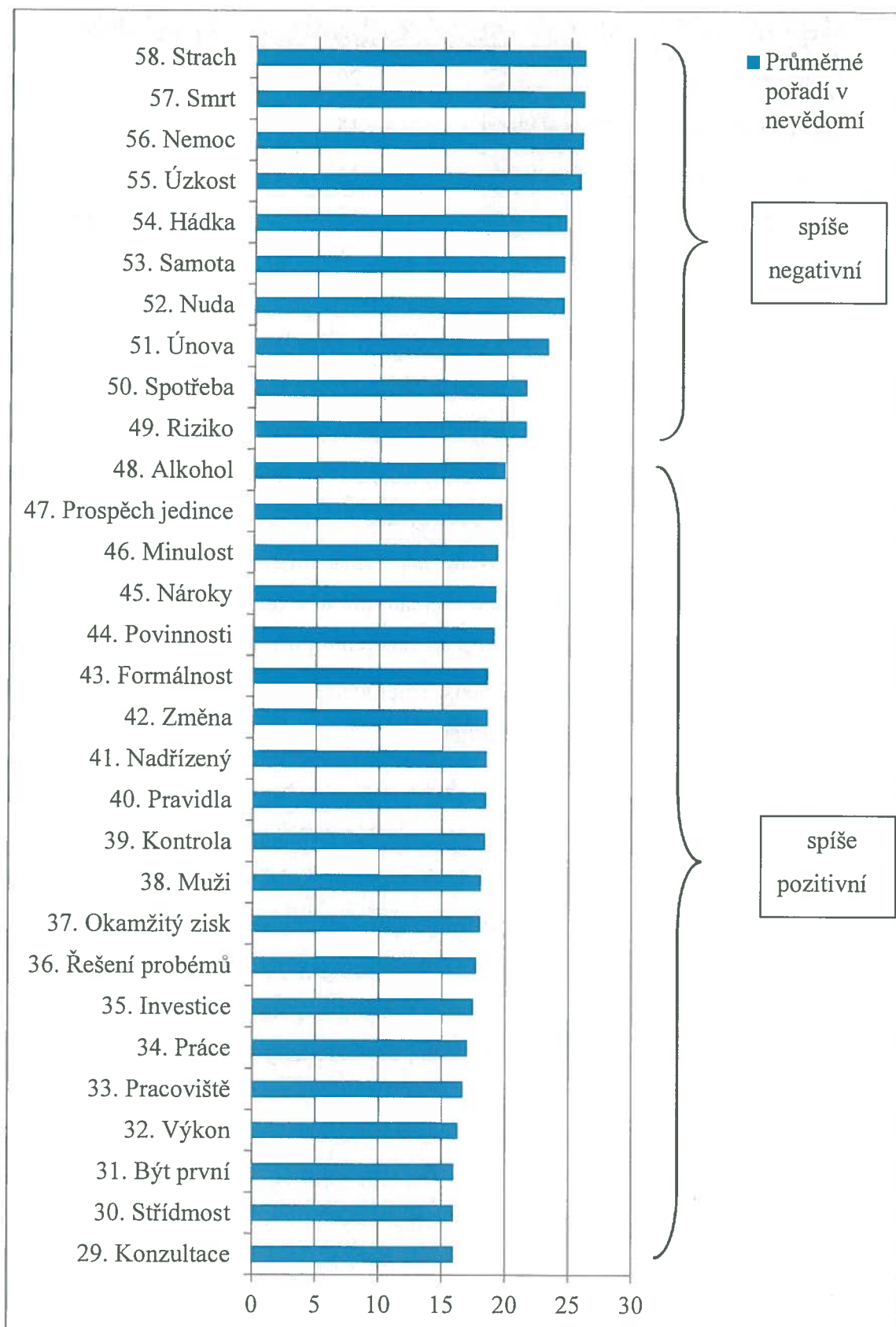
Délka života na vesnici	Počet	Procento
Starousedlík	20	39%
Přistěhování po 2. světové válce	18	35%
nový obyvatel (posledních 20 let)	14	26%
Odpovědi	51	100%

Zdroj: Vlastní zpracování.

Test barevně sémantického diferenciálu, u něhož se dá hovořit o kvalitativním výzkumu, byl proveden pouze u jedné society, kterou tvořili občané s trvalým pobytem v obci Veselá. Pro účel této diplomové práce jsem zvolila pouze vyhodnocení nevědomé stránky dané society. Graf 1A a graf 1B znázorňují hierarchický žebříček sdílených hodnot vyjádřených pomocí symbolů - podnětových slov z hlediska stavu kolektivního nevědomí, odstupňovaně jako spíše negativní, spíše pozitivní a velmi pozitivní. Čím je symbol negativněji vnímán, tím je v žebříčku hodnot výše. Graf 2A a graf 2B vykazuje za pomoci směrodatné odchylky míru shody na pořadí slova u grafu 1A pokračující grafem 1B. Čím menší směrodatná odchylka, tím více se respondenti shodují na pořadí tohoto slova v žebříčku.

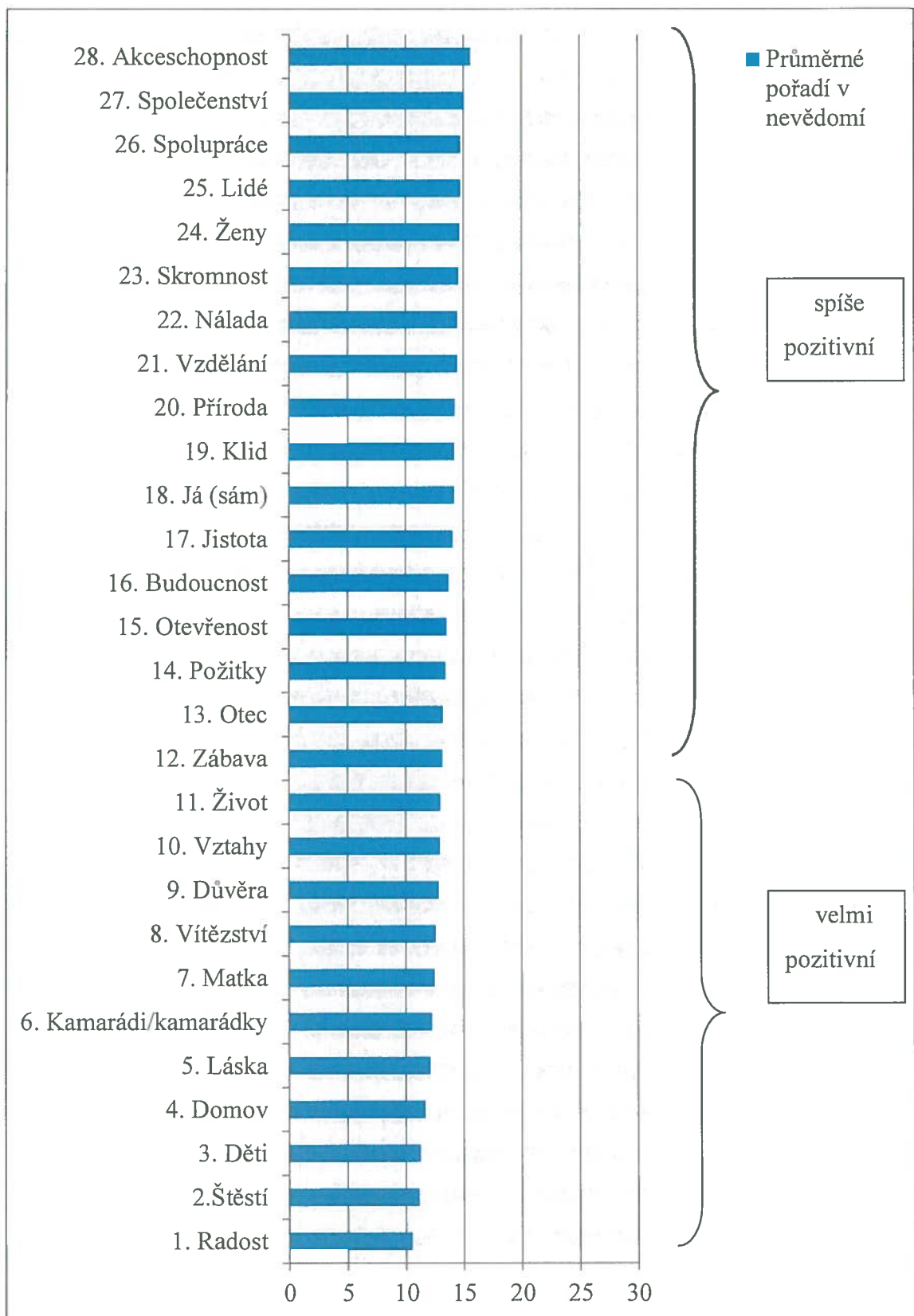
Na lokální úrovni obce Veselá bylo zjištěno, že nejvíce pozitivně vnímanými symboly jsou radost, štěstí, děti, domov a láska. Žádný ze symbolů není vnímán velmi negativně. Spíše negativně a nejhůře hodnocenými podnětovými slovy jsou strach, smrt, nemoc, úzkost a hádka. Při nahlédnutí ke směrodatné odchylce jsme zjistila, že respondenti se nejvíce shodují na pořadí u podnětových slov s pořadím 27. Společensví, 22. Nálada, 8. Vítězství, 3. Děti a 2. Štěstí. Největší rozkol panuje u symbolů s pořadím 38. Muži, 40. Pravidla, 37. Okamžitý zisk, 31. Být první a 24. Ženy.

Graf 1A: Pořadí v hodnotovém žebříčku symbolů vnímaných komunitou obce Veselá bez přihlídnutí k směrodatné odchylce (pokračování grafem 1B)

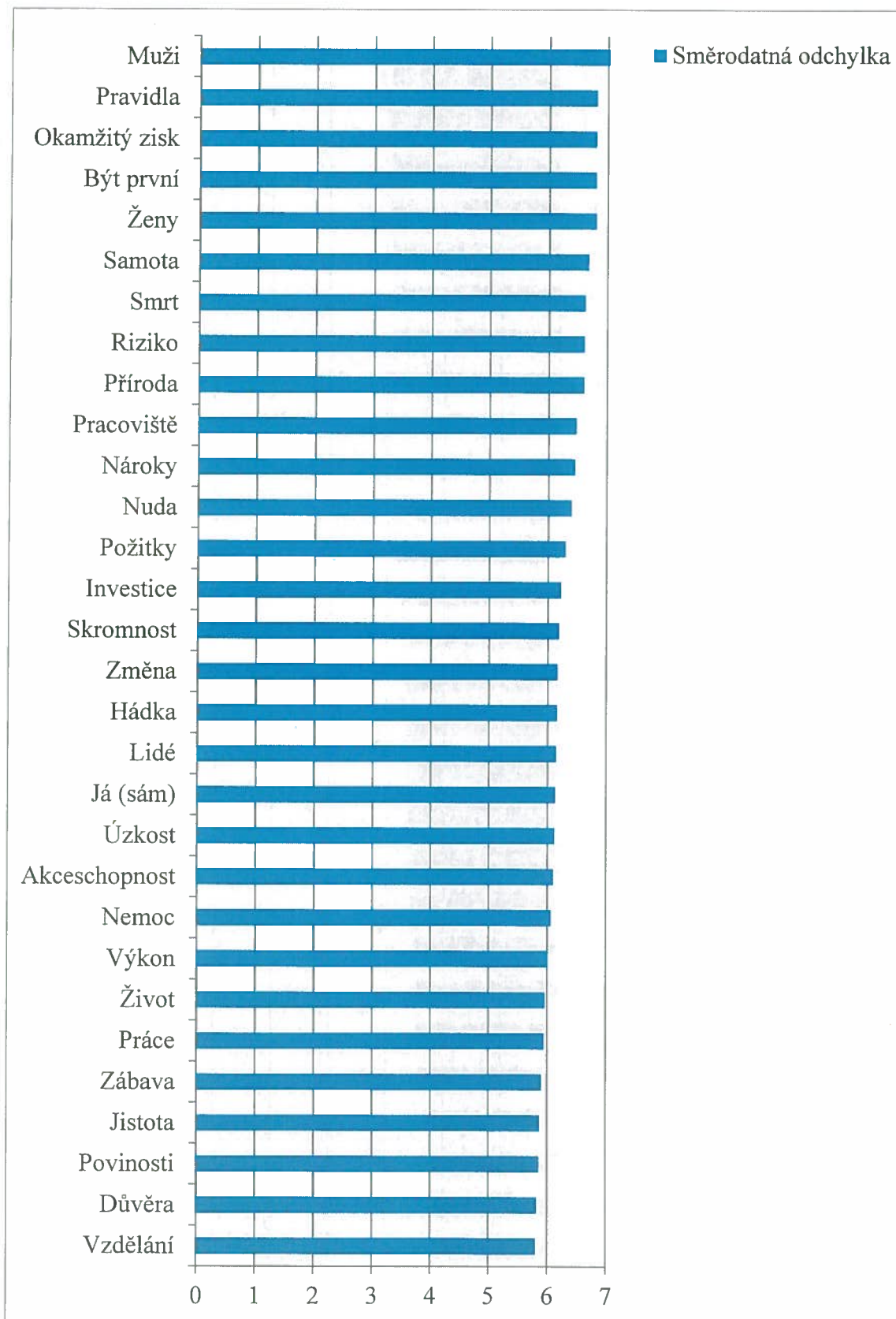
Zdroj: Vlastní zpracování.

Graf 1B: Pořadí v hodnotovém žebříčku symbolů vnímaných komunitou obce Veselá bez přihlédnutí k směrodatné odchylce

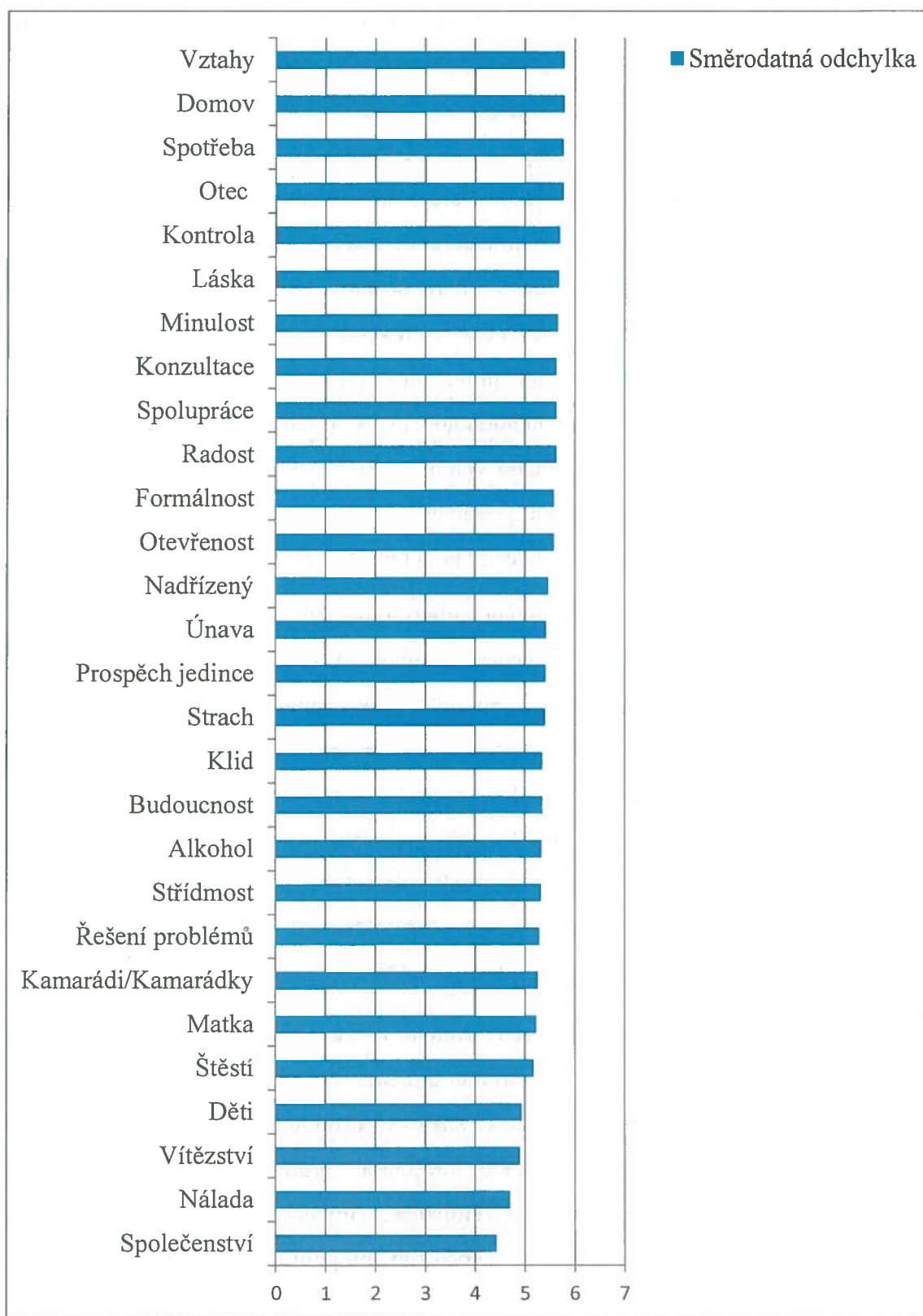
Zdroj: Vlastní zpracování.

Graf 2A: Seřazení podle míry shody na specifickém pořadí daného slova (pokračování grafem 2B)

Zdroj: Vlastní zpracování.

Graf 2B: Seřazení podle míry shody na specifickém pořadí daného slova

Zdroj: Vlastní zpracování.

Obyvatelé obce Veselá nevědomě společně nejvíce sdílí z velmi pozitivně vnímaných podnětových slov Vítězství a Děti, ze spíše pozitivně vnímaných slov Nálada a Společenství a ze spíše negativních slov Strach a Únavu. Strach s číselnou hodnotou 26,14 se nejvíce přibližuje ke skupině velmi negativně vnímaných symbolů a s hodnotou směrodatné odchylky 5,4 se nachází v prvních patnácti podnětových slovech, na jejichž umístění se obyvatelé nejvíce shodli. Tento výsledek přikládám k aktuálnímu světovému dění, zejména teroristickým útokům na evropském kontinentu, migrační krizi a názorovému rozkolu mezi občany a státy EU v návaznosti na migrační krizi. Strach je starobylým průvodcem člověka. Můžeme ho vnímat jako obranný mechanismus, který se vyvíjel proto, aby chránil živé tvory před nebezpečím. Podnětové slovo Děti s číselnou hodnotou 11,24 se nalézá v žebříčku hodnot na třetím místě a je tedy obyvateli vnímáno velmi pozitivně. Navíc se směrodatnou odchylkou 4,96 se zařadilo do první pětky podnětových slov, jejichž umístění obyvatelé nejvíce sdílejí. Děti jsou ve Veselé hodnoceny jako radost, štěstí a hlavně také budoucnost.

Výchozím bodem pro sledování kulturologických aspektů na lokální úrovni obce Veselá byl v literární rešerši vymezený předpoklad, že kultura je obecně determinujícím systémem, který zásadně ovlivňuje další subsystemy - ekonomický, sociální, atd. Pomocí TBSD lze v rovině nevědomí na úrovni objektu, tedy society získat potřebné informace. TBSD byl využit k objasnění sociálních a kulturologických postojů, vedoucích k tendencím vytváření vztahů, chování a jednání. Tyto základní tendence v chování příslušníků kultury se nazývají kulturní dimenze. Kulturní dimenze vypovídá pro účely této diplomové práce o sdílených hodnotách v konkrétní venkovské komunitě. Rozvoj venkova je spjat s kvalitou hodnot sdílených na úrovni těchto komunit.

Za pomoci TBSD byly nalezeny sdílené hodnoty v obci Veselá, včetně pokusu o jejich definování v rámci kulturních dimenzí a vyhodnocení tohoto inovativního přístupu k rozvoji venkova z hlediska znalostní ekonomiky. Sledovaná podnětová slova z TBSD, která vybraní obyvatelé nevědomě hodnotili, byla rozdělena do šesti definovaných kulturních dimenzí (Hofstede, Hofstede & Minkov, 2010). Vybraná jednotlivá slova aspirují k jednomu nebo druhému pólu dané dimenze.

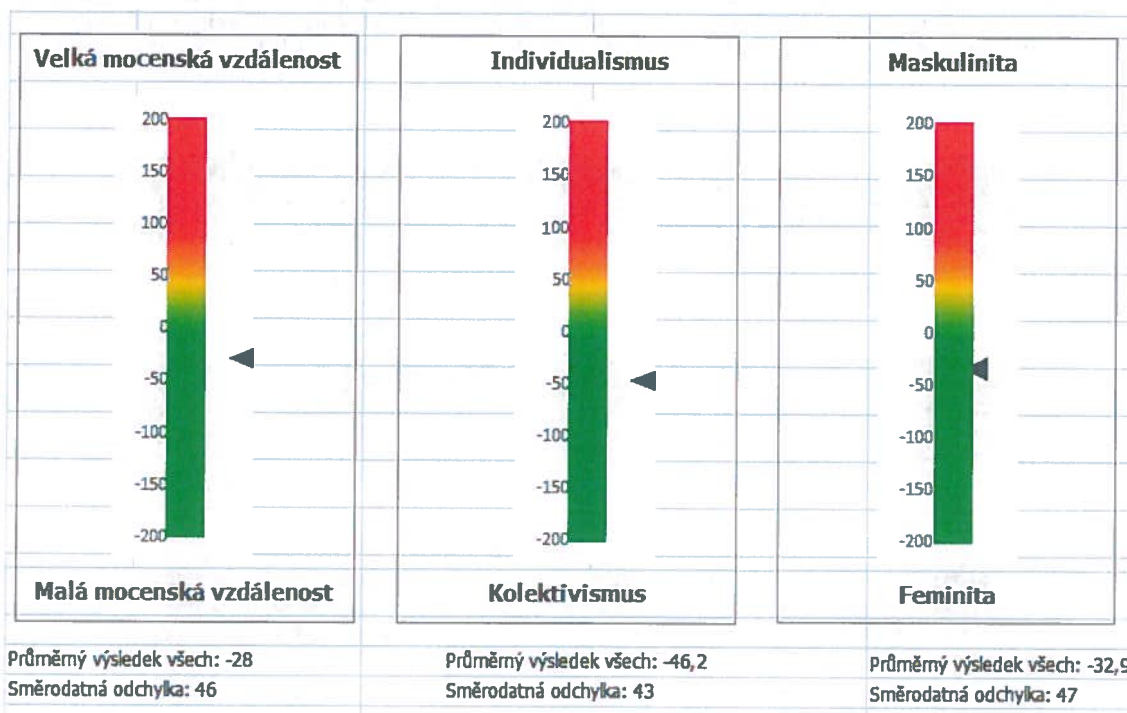
Tabulka 8: Jednotlivá podnětová slova a příslušná kulturní dimenze podle TBSD

Mocenská distance (PDI)	
Velká mocenská vzdálenost	Malá mocenská vzdálenost
Formálnost	Otevřenost
	Konzultace
Individualismus vs. Kolektivismus (IDV)	
Individualismus	Kolektivismus
Prospěch jedince	Společenství
	Spolupráce
Maskulinita vs. Feminita (MAS)	
Maskulinita	Feminita
kontrola	Důvěra
výkon	Vztahy
Obava z nejistoty (UAI)	
Hledání jistoty	Přijímání rizika
Jistota	Riziko
Dlouhodobá vs. Krátkodobá orientace (LOT)	
Krátkodobá orientace	Dlouhodobá orientace
Okamžitý zisk	Investice
Spotřeba	Příroda
Požitky vs. Sebekázeň (IVR)	
Požitky	Sebekázeň
Nároky	Skromnost
Požitky	Střídmost

Zdroj: Vlastní zpracování.

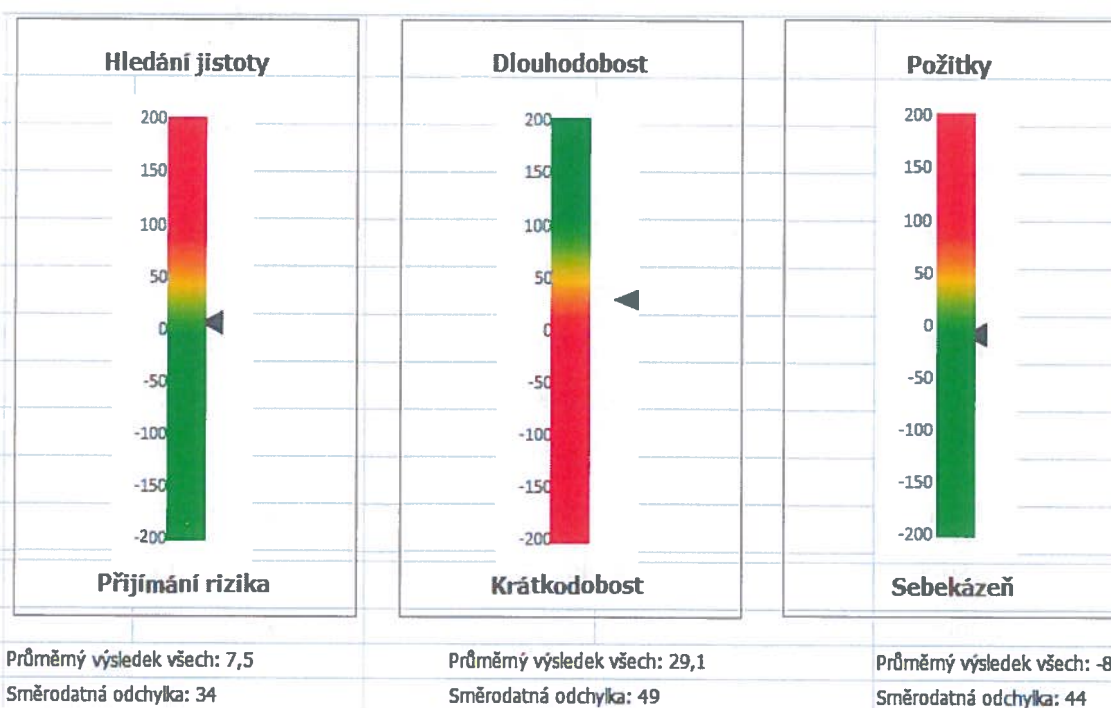
Vyhodnocení bylo provedeno počítačovým softwarem TBSD v1-2016 (Šuster, 2016). Byly získány výsledky dimenzí VSM odvozených z testu TBSD. Tyto výsledky zobrazené obrázkem 3 a obrázkem 4 hovoří pro obec Veselou velmi pozitivně. Za prvé můžeme výsledky považovat za relevantní, neboť hodnota směrodatné odchylky u žádné z dvojic kulturních dimenzí nepřesahuje hodnotu 50. Obec Veselá se také v pěti případech nachází v kulturní dimenzi, která je žádoucí pro znalostní ekonomiku, do které současná společnost vstupuje. V intervalu $(-\infty, 40)$ jsou to malá mocenská vzdálenost, kolektivismus, feminita, přijímání rizika a sebekázeň.

Obrázek 3: Výsledky dimenzí VSM odvozené od žebříčku nevědomí vybraných slov v testu TBSD (pokračující Obrázkem 4)

Zdroj: Šuster, F. (2016) Program TBSD v4-2016.

Obrázek 4: Výsledky dimenzí VSM odvozené od žebříčku nevědomí vybraných slov v testu TBSD

Zdroj: Šuster, F. (2016) Program TBSD v4-2016.

Dlouhodobá orientace, která také směřuje ke znalostní ekonomice, se pohybuje v intervalu $(60, \infty)$. V tomto případě kulturní dimenze není žádoucí svým posunem do krátkodobosti. Výsledky VSM odvozené od TBSD vyhodnocující nevědomou stránku komunity budu v následující kapitole rozebírat jednotlivě s jejich vztahy ke kulturním dimenzím a porovnávat s výsledky dotazníku VSM 94 & 13.

3.2.2 Vyhodnocení výsledků VSM 94 & 13

Identifikace kulturních dimenzí byla realizována pomocí kvantitativního výzkumu VSM 94 & 13 u zvolené komunity. Následně byly porovnány zjištěné kulturní dimenze zkoumané society s žádoucími kulturními dimenzemi znalostní společnosti a s výsledky VSM odvozených od TBSD.

Test VSM 94 & 13 byl předložen kompletnímu vzorku respondentů, jak je zobrazeno v Tabulce 2. Vzorek respondentů činil 102 obyvatel obce Veselá.

Je zapotřebí si uvědomit, že Hofstedeho test VSM 94 & 13 zachycuje rovinu pravidel sociálního a kulturního jednání, která je rovinou vědomého světa. Jedinci se jí vědomě přizpůsobují, proto rovina představ, hodnot a postojů je zjištělná pouze částečně, protože jedinec se v rámci vědomé úrovně obvykle stylizuje do žádoucího stavu. Ve srovnání s TBSD se odkrývá tento stav díky tomu, že bylo pracováno s nevědomou úrovní, kterou není možné přestylizovat.

Tabulka 9: Tabulka slovního hodnocení výsledků dotazníku VSM 94 & 13

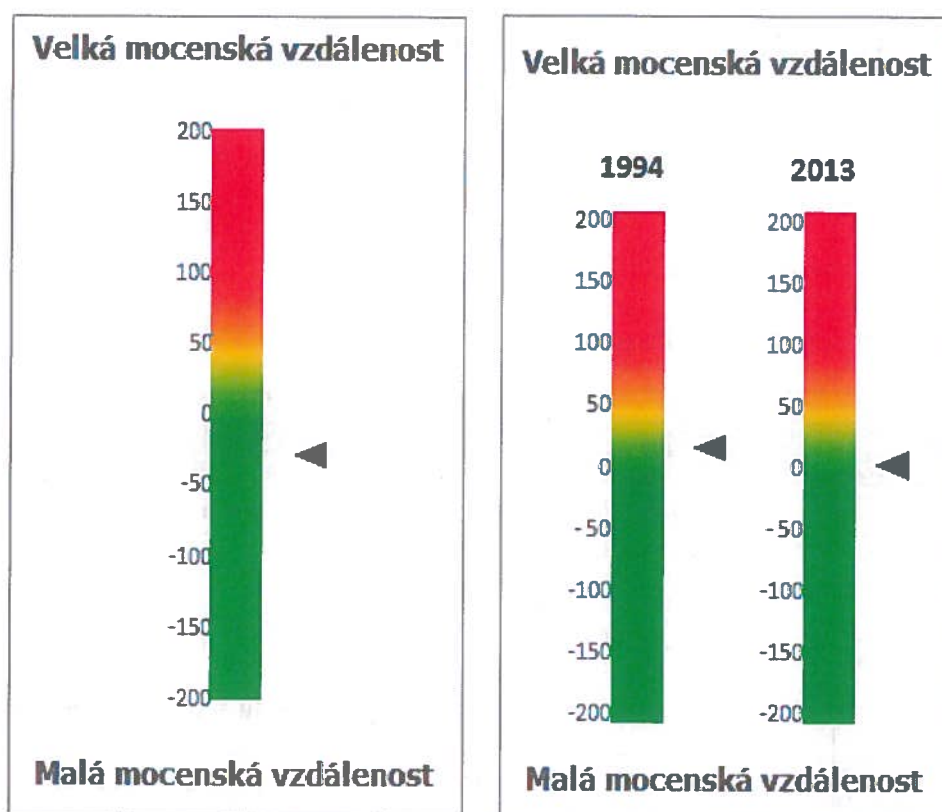
Dimenze	Slovní hodnocení	
	VSM 94	VSM 2013
PDI	16,6 bodů = malá mocenská vzdálenost	3,1 bodů = malá mocenská vzdálenost
IDV	- 36,9 bodu = jednoznačně kolektivismus	32 bodů = spíše kolektivismus
MAS	- 80 bodů = jednoznačně feminita	5,5 bodů = jednoznačně feminita
UAI	-83,5 bodů = jednoznačně přijímání rizika	-43,4 bodů = jednoznačně přijímání rizika
LTO	11,4 bodů = krátkodobá orientace	6,9 bodů = krátkodobá orientace
IVR	x	66,5 bodů = spíše pozitivky

Zdroj: Šuster, F. (2016). Program VSM v4-2016.

3.2.2.1 Mocenská distance (PDI)

Výsledky na obrázku 5 naznačují, že ve Veselé převládá dimenze Malé mocenské vzdálenosti. Shodného výsledku bylo docíleno dotazníkem VSM 94 &13 a dotazníkem TBSD. Malá mocenská distance je žádoucí stav ke znalostní ekonomice, umožňuje všem obyvatelům přispívat svými podněty k místnímu rozvoji. Tento příklon je mezi obyvateli vyjádřen důvěrou a soudružností. V obci je velice kladen důraz na rovnost. Nerovnost je vnímána jako nespravedlivá, společenskému statusu není přisuzován velký význam. Zlepšení v rámci dimenze mezi lety 1994 a 2013 přikládám změně politického prostředí v České republice, kdy došlo k celkovému uvolnění poměrů v zemi a nastolení větší důvěřivosti mezi občany. Do budoucna je potřeba zachovávat dobré sousedské vztahy, aby se obec Veselá stále udržela v této žádoucí dimenzi. Směrodatná odchylka zaručuje relevantnost výsledku.

Obrázek 5: Kulturní dimenze Mocenská distance

Průměrný výsledek všech: -28
Směrodatná odchylka: 46

Směrodatná odchylka (94): 44,4
Směrodatná odchylka (13): 47,3

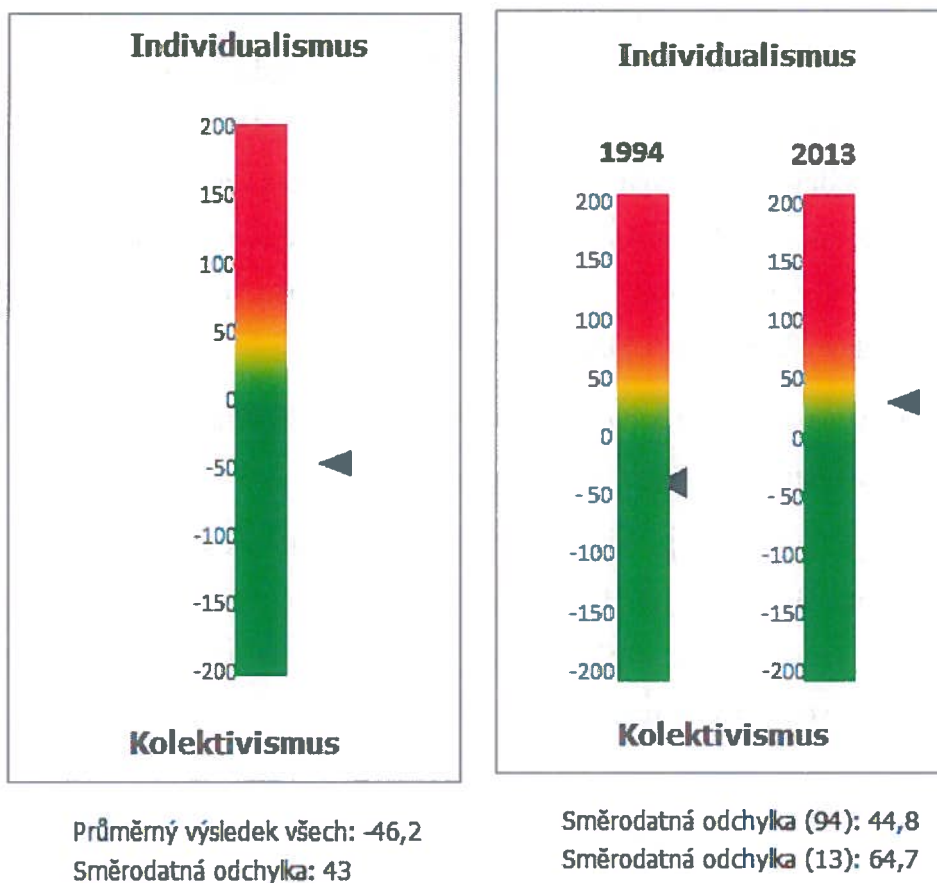
Zdroj: Šuster, F. (2016) Program TBSD v4-2016 & Program VSM v4-2016.

Malá mocenská vzdálenost je žádoucí kulturní dimenze směřující ke znalostní ekonomice, protože umožňuje rozvoj lidského kapitálu ve směru vlastní seberealizace. V obci Veselá jí lze vyjádřit soudružností mezi obyvateli a umožněním obyvatelům všeobecně přispívat k místnímu rozvoji.

3.2.2.2 Individualismus vs. Kolektivismus (IDV)

Z výsledků na obrázku 6 je patrné, že v obci Veselá převládá dimenze kolektivismu. Podle dotazníku VSM 94 je výsledek vyhodnocen jako jednoznačně kolektivismus a směrodatná odchylka dává tomuto výsledku relevantnost. Ale podle VSM 13 je výsledek spíše kolektivismus se směrodatnou odchylkou za hranicí relevantnosti. Výsledkem pomocí VSM 94 se shoduje s výsledkem odvozeného od TBSD.

Obrázek 6: Kulturní dimenze Individualismus vs. Kolektivismus

Zdroj: Šuster, F. (2016) Program TBSD v4-2016 & Program VSM v4-2016.

Kolektivismus je typický pro komunitu, ve které jsou lidé integrováni do silných, soudržných skupin. Je to žádoucí stav ke znalostní ekonomice, protože otevírá cestu k součinnosti. Příčinu vypjatosti individualismu podle VSM 13 spatřuji v domněnce, že

jedinec si stále více zakládá na vlastním já a samostatnosti než na komunitě a proto výsledek inklinuje k tzv. šedé zóně. O občanech Veselé výsledek vypovídá, že stále více jednají v souladu se svým vlastním zájmem. Obec by k této dimenzi měla přistupovat tak, aby zájem obyvatel byl ve shodě se zájmem obce.

Kolektivismus je žádoucí kulturní dimenze ke znalostní ekonomice, otevírá cestu k součinnosti. Jednotlivec je podporován, aby své jedinečné individuální schopnosti dal ve prospěch society. Součinnost otevírá nově cestu ke společné práci spojenou především s tacitními znalostmi a rozvojem lidského potenciálu.

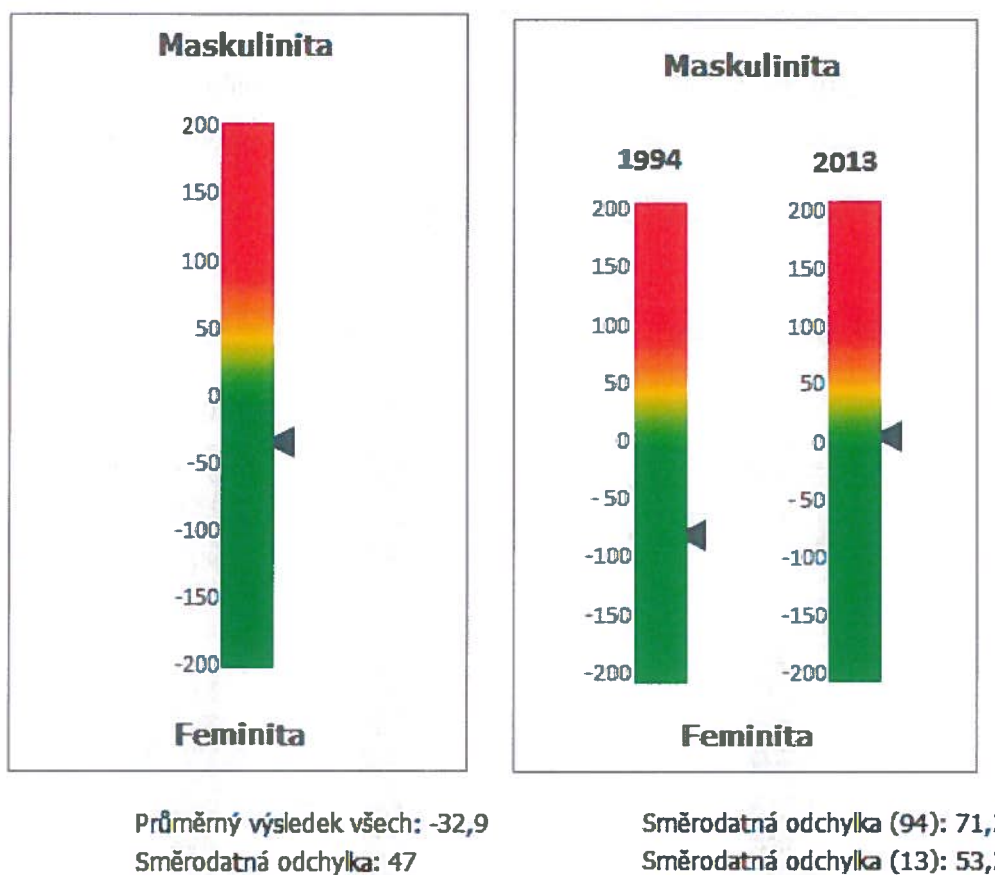
3.2.2.3 Maskulinita vs. Feminita (MAS)

Podíváme-li se na výsledky znázorněné obrázkem 7, je možno říci, že obec Veselá je jednoznačně více nakloněna femininní dimenzi. Rodové role se zde překrývají a od žen i mužů se očekává solidarita, umírněnost a zájem o životní prostředí. Obyvatelé Veselé vyznávají femininní hodnoty mnohem silněji a tak maskulinním hodnotám jako asertivita, houževnatost a úspěch je přikládán menší význam. VSM výsledek odvozený od TBSD se shoduje s výsledkem VSM 13, kdy směrodatná odchylka se pohybuje na hraně relevantnosti. Nevědomé prožívání femininní dimenze se shoduje s vědomím prožíváním této dimenze. Kdežto výsledek VSM 94 můžeme považovat za irelevantní, neboť směrodatná odchylka dosahuje hodnoty 71,2.

Jednoznačný femininní příklon se ve Veselé vyznačuje vzájemným porozuměním mezi obyvateli, tolerancí a silnými mezilidskými vztahy.

Feminita je žádoucí stav ke znalostní ekonomice, protože otevírá zájem o životní prostředí, kvalitu života a mezilidské vztahy. Tato dimenze zaručuje otevřenost jako předpoklad pro sebepoznávání, posléze seberozvojové postupy, tudíž se stává základním kamenem pro rozvoj lidského kapitálu.

Obrázek 7: Kulturní dimenze Maskulinita vs. Feminita

Zdroj: Šuster, F. (2016) Program TBSD v4-2016 & Program VSM v4-2016.

3.2.2.4 Obava z nejistoty (UAI)

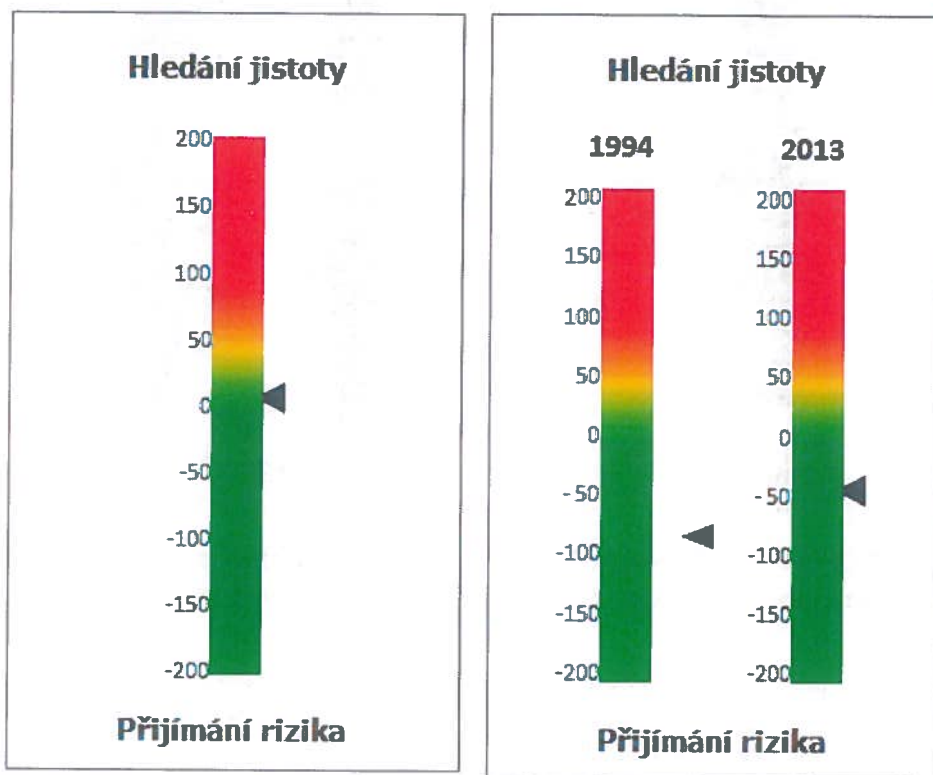
Historický vývoj české společnosti potvrzuje, že pro naši celou společnost byla a je charakteristická snaha vyhýbat se riziku. Proto je velice překvapivé, že provedený výzkum u této dimenze nekorresponduje s převládajícím názorem. Z výsledků na obrázku 8 je patrné, že zkoumaná societa tento názor jak vědomě, tak nevědomě popírá a jednoznačně se přiklání k dimenzi přijímání rizika. Relevantnost je dokázána pomocí směrodatné odchylky.

Výsledek vypovídá o stavu ve Veselé tak, že pocit bezpečí není vnímán jako přání, protože se ve skutečnosti bezpečně cítí. Poklidnější život na venkově přináší větší pocit bezpečí než život ve městě. Trochu na škodu vypovídá, že pocit bezpečí je brán jako součást reality a tak není zapotřebí upřednostňovat jistotu a opatrnost. Sami obyvatelé se necítí být ohroženi neznámými, nejistými či nepřehlednými situacemi. Dále tento výsledek vypovídá o možné cestě, kterou se obyvatelé vyhýbají nejistotě. Touto

cestou je náboženství. Náboženská víra napomáhá se smířit s nejistotami. Výsledek tak vypovídá o odklonu zejména mladých lidí od víry v Boha.

Dimenze přijímání rizika a změn je žádoucí stav ke znalostní ekonomice, protože umožňuje snadněji se vyrovnat a přijmout diskontinuitní proměny globální společnosti.

Obrázek 8: Kulturní dimenze Obava z nejistoty

Průměrný výsledek všech: 7,5
Směrodatná odchylka: 34

Směrodatná odchylka (94): 51,8
Směrodatná odchylka (13): 50,2

Zdroj: Šuster, F. (2016) Program TBSD v4-2016 & Program VSM v4-2016.

3.2.2.5 Dlouhodobá vs. Krátkodobá orientace (LOT)

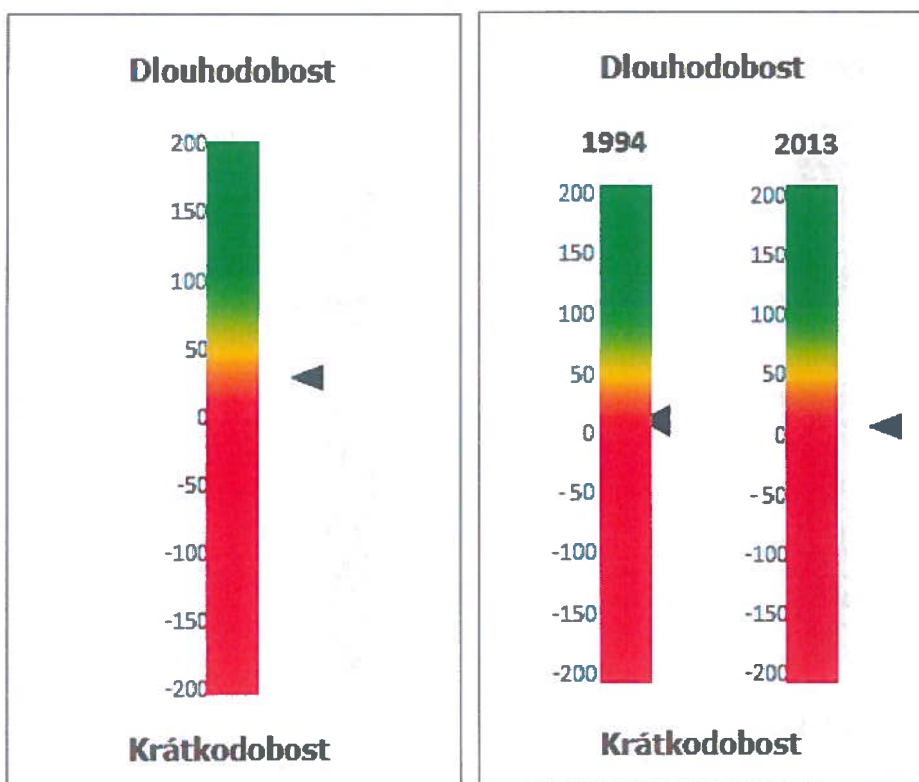
Z výsledku na obrázku 9 je naznačeno, že societa se spíše orientuje krátkodobě. Potvrzeno výzkumem pomocí dotazníku TBSD a VSM 94 & 13, kdy byl zjištěn shodný výsledek ve všech případech s relevantní směrodatnou odchylkou. V krátkodobě orientované komunitě je kladen důraz na hodnoty související s blízkou minulostí a s přítomností.

Ve zkoumané komunitě krátkodobost vypovídá o respektu vůči tradicím a o plnění vlastních sociálních rolí. Dále spatřuji tendenci k hledání požitků a utrácení. Vědomé hodnocení značí dimenzi krátkodobosti, nevědomé hodnocení vychází o málo lépe,

směřuje do tzv. přechodové zóny. Nicméně výsledek prezentuji spíše z pohledu, že z přechodové zóny směřuje do dimenze krátkodobosti. Může být způsobeno odchodem mladých lidí za prací do větších měst.

Žádoucí dimenzí ke znalostní ekonomice je dlouhodobost, zejména z toho důvodu, že se orientuje na činnosti přinášející dlouhodobý efekt a naplňuje tak princip trvalé udržitelnosti. V praxi je nejčastěji prokázáno hospodárností a vytrvalostí s přinesením budoucí hodnoty.

Obrázek 9: Kulturní dimenze Dlouhodobá vs. Krátkodobá orientace

Průměrný výsledek všech: 29,1
Směrodatná odchylka: 49

Směrodatná odchylka (94): 16,3
Směrodatná odchylka (13): 43,3

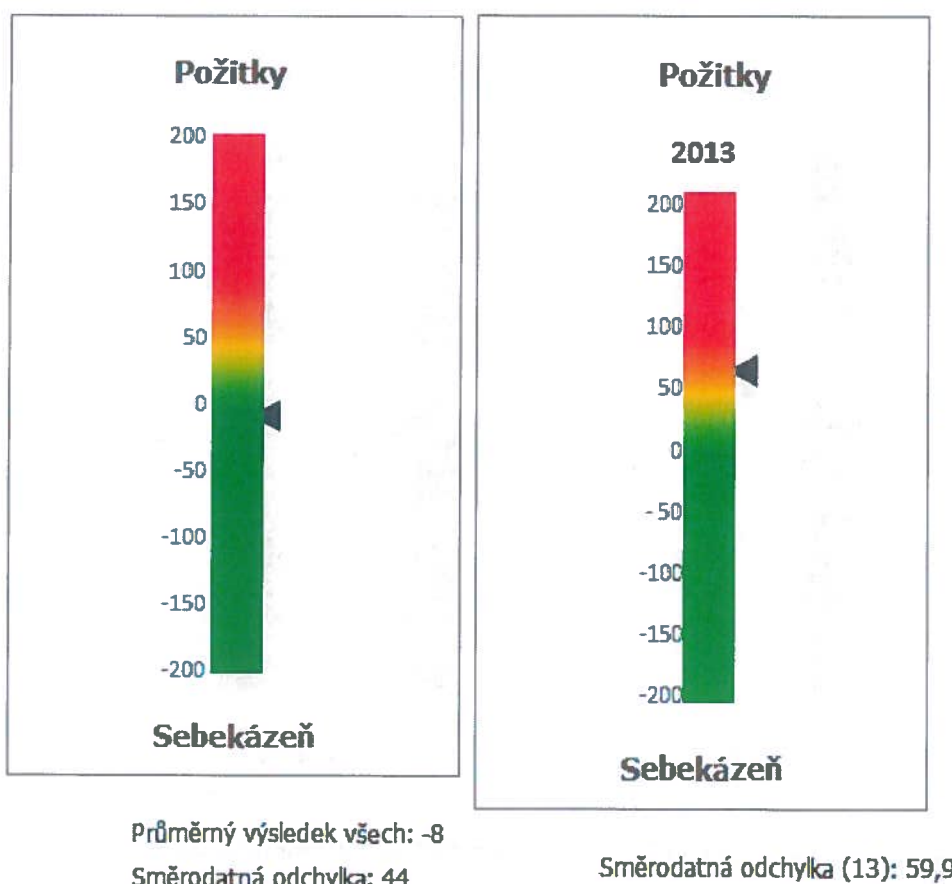
Zdroj: Šuster, F. (2016) Program TBSD v4-2016 & Program VSM v4-2016.

3.2.2.6 Požitky vs. Sebekázeň (IVR)

V roce 2010 přidal Hofstede k uvedeným pěti dimenzím šestou, nazvanou Požitkářství vs. Sebekázeň. Pod sebekázní si můžeme představit zdrženlivost. Požitkářství je charakterizováno pocitem, že jedinec může jednat, jak se mu zlíbí. Užívat si zábavných aktivit, což mu přináší relativní pocit velkého štěstí. Sebekázeň je reprezentována pocitem, že užívání si volnočasových a zábavných aktivit nebo

neúměrné vydávání peněz jsou něčím špatným. Každý jedinec je ze své podstaty požitkář. Protože všichni chceme velký dům s bazénem, dvě moderní auta, bohatého manžela či manželku a každý rok jet na luxusní zahraniční dovolenou. Požitkářství představuje societu s tendencí umožnit relativně volné uspokojování přirozených lidských potřeb vztahující se k radosti ze života. Oproti tomu sebekázeň prezentuje societu, která potlačuje uspokojování potřeb a reguluje požitky za pomoci regulačních norem.

Obrázek 10: Kulturní dimenze Požitky vs. Sebekázeň

Zdroj: Šuster, F. (2016) Program TBSD v4-2016 & Program VSM v4-2016.

Výsledek znázorňující obrázek 10 už trochu vyplynul z převažující dimenze krátkodobosti, ze které už vyplývá tendence k hledání požitků a utrácení. A proti i z hlediska lidské podstaty je hledisko uplatňování vysokých nároků a uspokojování požitků akceptováno a vyžadováno než hledisko skromnosti a střídmosti.

Výsledek VSM 13 nekoresponduje s výsledkem VSM odvozeného z TBSD. Obyvatelé Veselé nevědomky sdílejí hledisko skromnosti a střídmosti, přeci jenom

vesnický život není tak náročný a nenabízí tolik zábavných možností jako život městský. Vědomě se ale komunita stylizuje do dimenze požitkářské se slovním hodnocením spíše požitky. Směrodatná odchylka vypovídající o relevantnosti potvrzuje výsledek VSM odvozeného od TBSD, kdežto u VSM 13 již značí irelevantní hodnotu.

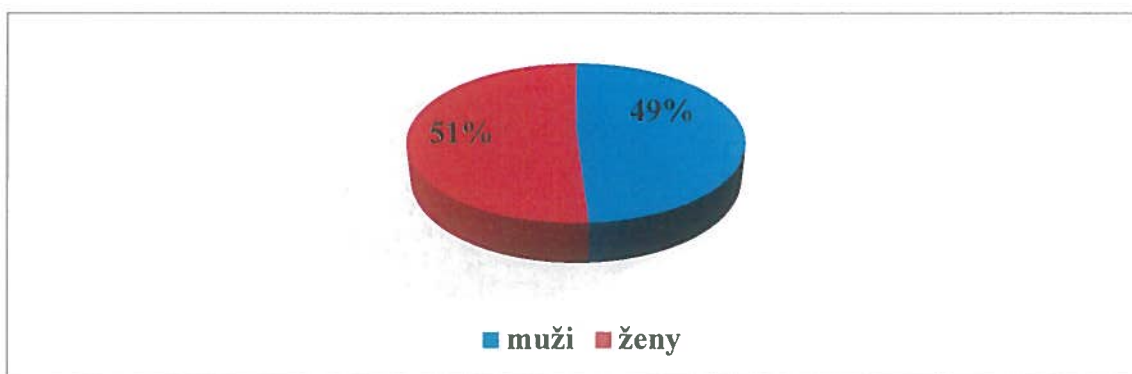
Sebekázeň je kulturní dimenzí vedoucí ke znalostní ekonomice, protože naplňuje princip trvalé udržitelnosti.

3.2.3 Vyhodnocení výsledků DPMO

Kvantitativní výzkum byl proveden dotazníkovým šetřením - dotazník DPMO byl použit za účelem zjištění lokálního stavu obce, zejména socioekonomické charakteristiky obce a materiálního zabezpečení obyvatelstva.

Identifikace zkoumaného souboru je znázorněna v Tabulce 2. Pro dokreslení situace uvádím grafické zpracování zastoupení mužů a žen mezi respondenty v obce Veselá v grafu 3 a zastoupení v jednotlivých věkových kategoriích je zobrazeno v grafu 4. Identifikace je zakončena grafem 5 znázorňující stupeň dosaženého vzdělání.

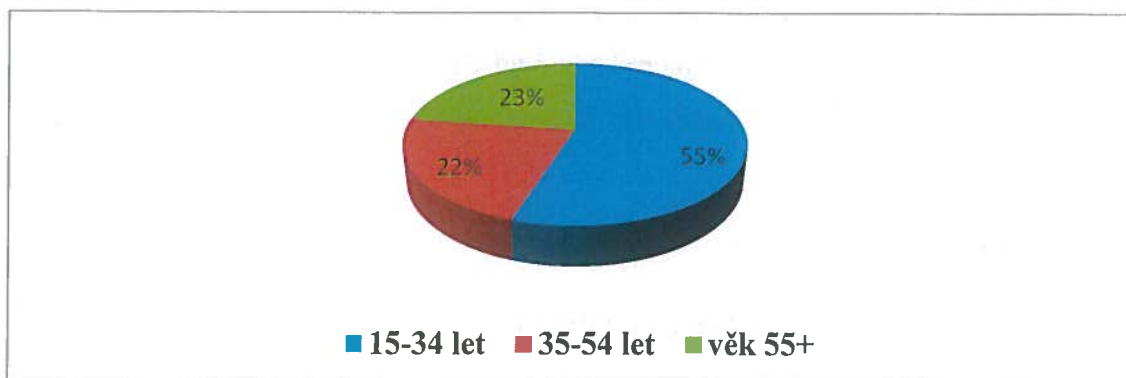
Graf 3: Zastoupení mužů a žen mezi respondenty

Zdroj: Vlastní zpracování.

Z grafu 3 vyplývá, že lehkou převahu mezi respondenty měly ženy. Tento poměr přibližně odpovídá poměru reálného zastoupení mužů a žen v celkovém počtu obyvatel, který uvádí k 1. 1. 2016 ČSÚ.

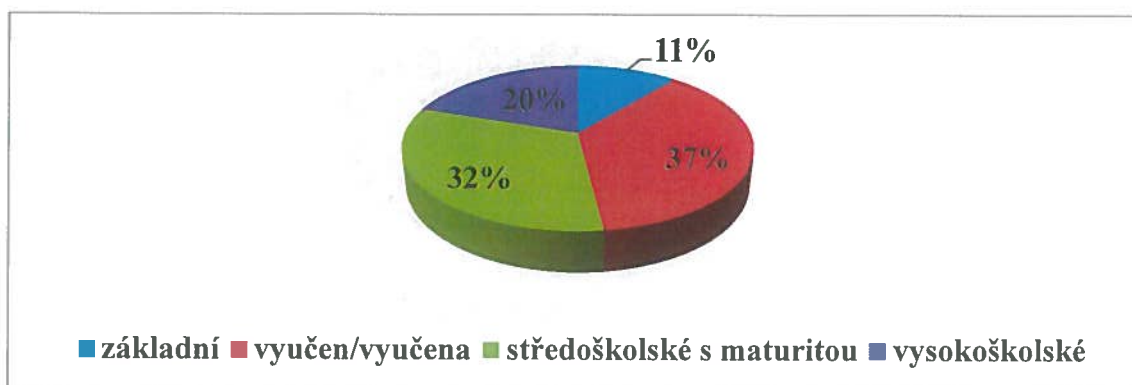
Graf 4: Věkové kategorie respondentů

Zdroj: Vlastní zpracování.

Výsledky procentuálního zastoupení respondentů v jednotlivých věkových kategoriích poukazují na skutečnost větší ochoty mladých lidí účastnit se dotazníkového šetření. Dotazníkového průzkumu se účastnilo nejvíce respondentů z věkové skupiny 15-34 let. Za spodní hranici by zvolen věk patnácti let, protože v tomto věku je ukončena základní povinná školní docházka.

Graf 5: Nejvyšší dosažené vzdělání respondentů

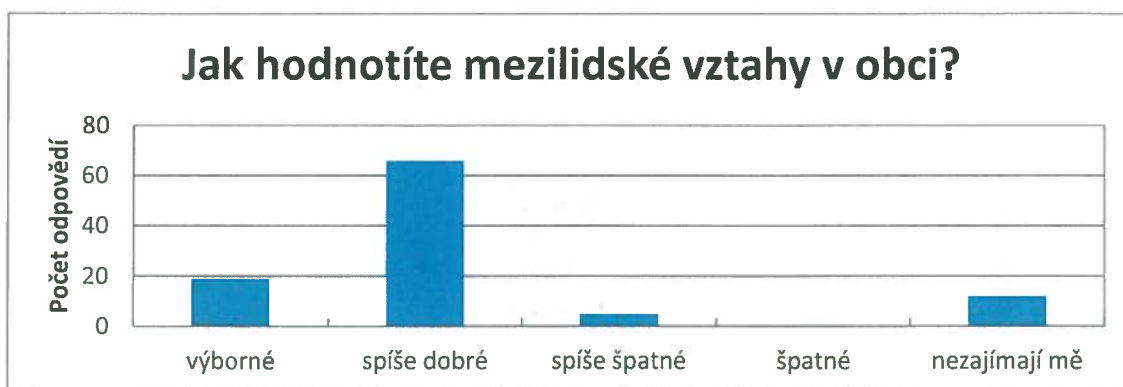

Zdroj: Vlastní zpracování.

Co se týká vzdělanosti respondentů, největší podíl tvoří skupina s výučním listem, následována skupinou se středoškolským maturitním vzděláním. Poměrně vysoké procento získala skupina se základním vzděláním. Je způsobeno množstvím respondentů, kteří aktuálně studují střední školy.

V následujících grafech bude vyobrazen vztah obyvatel ke své obci. Mezi stěžejné otázky autorka zařadila vzájemné hodnocení mezilidských vztahů, spjatost obyvatel s tradicemi a s životním prostředím, zvyk nebo tradice s největší oblíbeností.

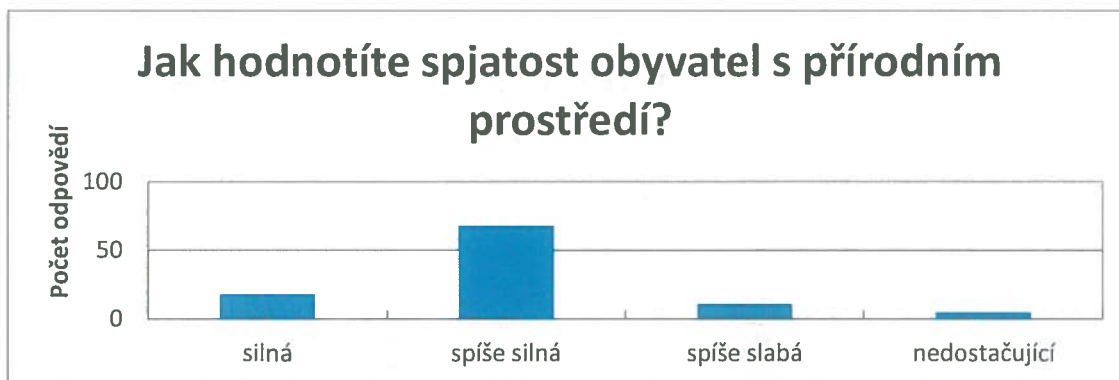
Graf 6: Mezilidské vztahy

Zdroj: Vlastní zpracování.

Graf 6 dokládá, že převážná část respondentů hodnotila vztahy v obci jako spíše dobré. Obyvatelé se v obci cítí bezpečně. Lidé se o svůj majetek až tak neobávají. Často využívají sousedské výpomoci nebo zaběhnou na kus řeči. Někteří obyvatelé vypověděli, že se o mezilidské vztahy nezajímají. Tento výsledek může vypovídat o osobním postoji respondenta, nebo o distanci mladistvých od venkovského života. Život na vesnici probíhá poklidným tempem, pěstují se dobré sousedské vztahy a obyvatelé se aktivně účastní místního společenského života.

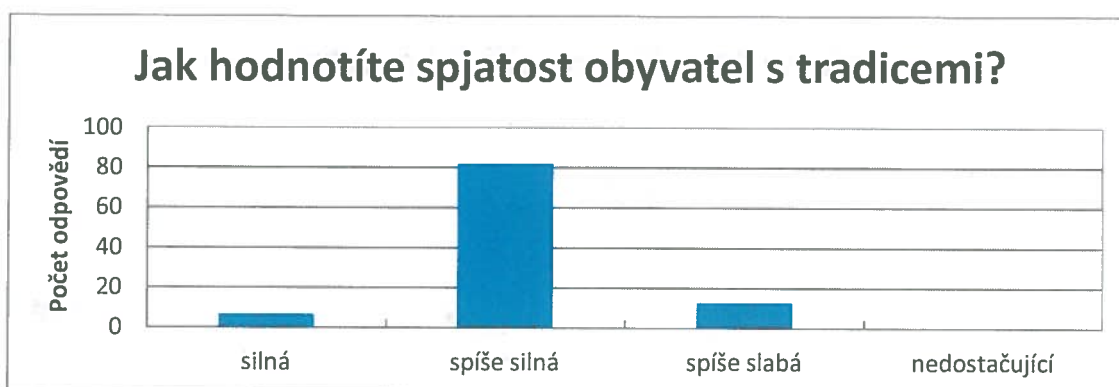
Graf 7: Spjatost obyvatel s přírodním prostředím

Zdroj: Vlastní zpracování.

Místní obyvatelé si uvědomují, jak moc jsou s přírodním prostředím spjati. Výsledek je zobrazen grafem 7. Krávy se pasou na loukách, stále probíhá produkce masa z vlastní chovu, dřevo na topení je jezdí kácet do lesa. To vše utváří vztah místních k přírodnímu prostředí. Jak člověk nahlíží na okolní krajinu, přemýšlí o svém přírodním prostředí a není lhostejný ke kulturním tradicím, které jej s krajinou pojí - díky tomu si utváří vlastní hodnotový systém, který jej provází celý život.

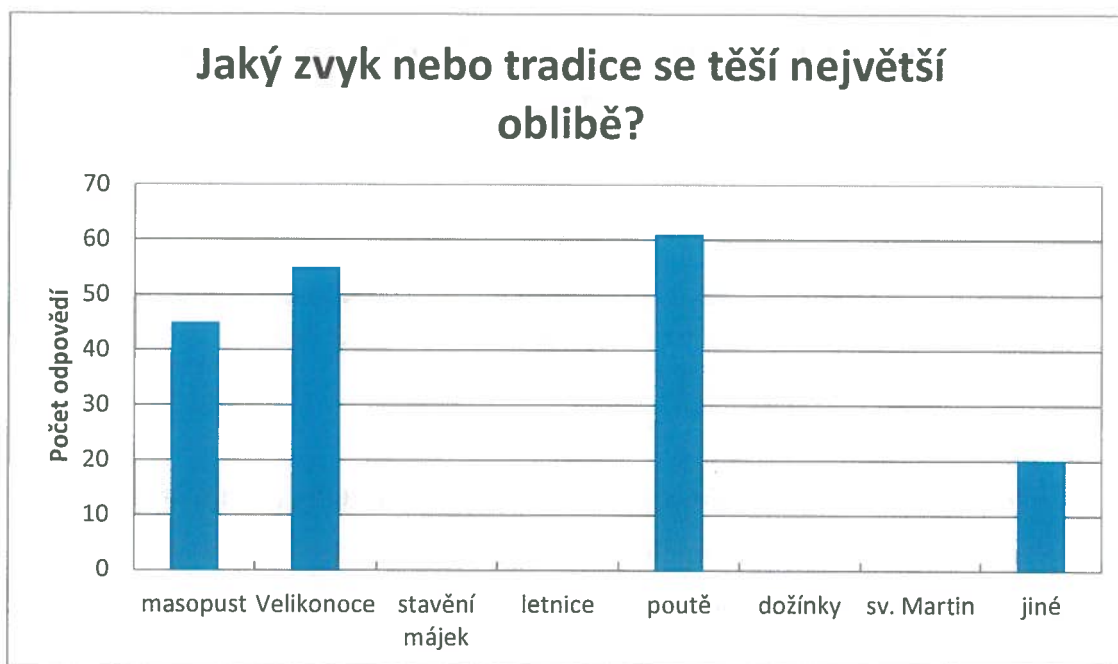
Graf 8: Spjatost obyvatel s tradicemi

Zdroj: Vlastní zpracování.

Spjatost obyvatel s tradicemi je zobrazena grafem 8. Místní obyčej, zvyky a tradice, z nichž mnohé mají podobu celospolečenských svátků zahrnující nejširší vrstvy obyvatelstva - Vánoce, Velikonoce, které jsou s obcí neodmyslitelně spjaty, dodávají Veselé osobitý charakter. Hodny vyjmenování jsou plesová sezóna, Tři králové, masopustní průvod, dětský karneval, svěcení kočiček a velikonoční koledování, pálení čarodějnic, Velká noční hra pro děti, rybářské závody, pouť, hasičská soutěž, zájezd hasičů a myslivců, posvícení, výlov rybníků, zdobení hrobů na Dušičky, Mikuláš a čerti, Lucky a Štědrovečerní půlnoční mše.

Graf 9: Nejoblíbenější zvyk nebo tradice

Zdroj: Vlastní zpracování.

Graf 9 zobrazující otázku, jaký zvyk se v obci těší největší oblibě, byl vyhodnocen nestandardně. V obci se dodržuje velké množství tradic a nelze vyspecifikovat z nabízených možností jednu jedinou. Respondenti odpovídali více možnostmi, i když měli volit pouze jednu. Z tohoto důvodu graf 9 zobrazuje všechny získané odpovědi k této otázce. Některé předepsané tradice se netěší žádné oblibě, protože se v obci nedodržují. Mezi nejoblíbenější tradice patří poutě, Velikonoce a masopust. Respondenti také vyzdvihovali tradice a akce pod záštitou Sboru dobrovolných hasičů a plesovou sezónu. Všeobecné oblibě se zejména těší venkovské tradice spojené s křesťanstvím, ale zároveň se světskou zábavou jako jsou tancovačky či sportovní utkání ženatí vs. svobodní.

Graf 10: Mobilita obyvatel

Tato závěrečná otázka jednoznačně vypovídá o spokojenosti místních obyvatel. Domnívám se, že nejsilnějším důvodem, proč obyvatelé setrvávají v obci, je citový vztah k místu, přátelé a vhodnost místa pro rodinné bydlení. Kladně odpovídali většinou respondenti z věkové kategorie do 34 let, protože nejvíce řeší otázku odstěhování se za prací do měst. Obec by měla využít veškerý svůj potenciál k vytvoření podmínek pro aktivní trávení volného času, aby i budoucí generace neopouštěla venkov.

Otázky ohledně materiálního zabezpečení obyvatelstva již nebudou zpracovány graficky, protože respondenti se ve většině odpovědí shodovali. V obci se škola nenachází, lékař a lékárna také ne. Obyvatelé navštěvují lékaře v okolních obcích (spádová obec, okresní město, krajské město). Respondenti se dále shodují ohledně nákupu běžných potravin. Buď nakupují pouze malý nákup v obci bydliště, nebo nakupují větší nákup v okolních obcích (spádová obec, okresní město, krajské město). Dopravní spojení obce s okolními a většími centry hodnotí obyvatelé jako dostačující. Nejčastěji občané dojíždí do okolních obcí za prací, do větších měst za studiem.

4 Diskuze a shrnutí

Jednotlivé komentáře byly autorkou uvedeny již v předchozí kapitole Řešení a výsledky. V této závěrečné diskusi budou dosažené výsledky připomenuty a shrnuty.

Jako oblast výzkumu byla vybrána obec Veselá z kraje Vysočina s tradičními kulturními zvyky. Kvantitativní výzkum byl proveden dotazníkovým šetřením za účelem zjištění lokálního stavu obce, zejména socioekonomické charakteristiky obce a materiálního zabezpečení obyvatelstva. Identifikace kulturních dimenzí byla realizována pomocí kvantitativního výzkumu VSM 94 & 13. Následně byl výzkum rozšířen o kvalitativní výzkum pomocí TBSD.

Na lokální úrovni obce Veselá bylo za pomoci TBSD zjištěno, že nejvíce pozitivně vnímanými symboly jsou radost, štěstí, děti, domov a láska. Žádný ze symbolů nebyl vnímán velmi negativně. Spíše negativně a nejhůře hodnocenými podnětovými slovy byli strach, smrt, nemoc, úzkost a hádka. Respondenti se nejvíce shodovali na pořadí u podnětových slov s pořadím 27. Společenství, 22. Nálada, 8. Vítězství, 3. Děti a 2. Štěstí. Největší rozkol panoval u symbolů s pořadím 38. Muži, 40. Pravidla, 37. Okamžitý zisk, 31. Být první a 24. Ženy. Napojení na symboly posílením tvůrčích schopností k využívání potenciálu jednotlivých subjektů i celé komunity může vést ke stabilizaci, respektive rozvoji venkovského regionu. Hodnoty, které byly definovány v rámci kulturních dimenzí jako inovativní přístup k rozvoji venkova z hlediska znalostní ekonomiky, jsou pro obec Veselou malá mocenská vzdálenost, kolektivismus, feminita, přijímání rizika a sebekázeň.

VSM 94 & 13 zachycuje rovinu pravidel sociálního a kulturního jednání, která je rovinou vědomého světa. Rozdílného výsledku mezi dotazníkem VSM 94 & 13 a dotazníkem TBSD bylo dosaženo pouze u kulturní dimenze Požitky vs. Sebekázeň. Obyvatelé Veselé nevědomky sdílejí hledisko skromnosti a střídmosti, přeci jenom vesnický život není tak náročný a nenabízí tolik zábavných možností jako život městský. Vědomě se ale komunita stylizuje do dimenze požitkářské.

Z dotazníku DPMO bylo zjištěno, že lehkou převahu mezi respondenty měly ženy. Dotazníkového průzkumu se účastnilo nejvíce respondentů z věkové skupiny 15-34 let, což ukazuje na ochotu mladých lidí účastnit se dotazníkového šetření. Převážná část respondentů hodnotila vztahy v obci jako spíše dobré. Obyvatelé se ve Veselé cítí bezpečně. Často využívají sousedské výpomoci nebo zaběhnou na kus řeči. Zároveň

obyvatelé vykazují spíše silnou spjatost s tradicemi. Místní obyčeje, zvyky a tradice jsou s obcí neodmyslitelně spjaty, dodávají Veselé osobitý charakter. Občané si zároveň uvědomují silnou spjatost s přírodním prostředím. Dotazovaní se spíše a určitě nechtějí stěhovat mimo obec svého bydliště, což jednoznačně vypovídá o jejich spokojenosti. Nejsilnější důvod pro setrvání v obci může být způsoben citovým vztahem k místu, přáteli nebo vhodností místa pro rodinné bydlení.

Závěr

Cílem diplomové práce bylo analyzovat stav a vliv lidských zdrojů a jejich kultury ve vybrané obci v souvislosti s rozvojem venkova a navrhnout změny vedoucí ke zlepšení současného stavu.

Práce představuje jeden z nových přístupů ke kulturním dimenzím G. Hofsteda a nasměrování jejich aplikace pro rozvoj venkovského regionu ke znalostní ekonomice ovlivňováním rozvoje lidského kapitálu. Kulturní dimenze vypovídají o sdílených hodnotách v dané societě, tzn. i v konkrétní venkovské komunitě. Rozvoj venkova je spjat s kvalitou hodnot sdílených na úrovni těchto komunit. V práci jsou vyzdviženy kulturní dimenze, které jsou žádoucí pro využívání znalostí a pro rozvoj lidského kapitálu. Těmito dimenzemi jsou - malý mocenský odstup, kolektivismus, feminita, přijímání rizika, dlouhodobá orientace a sebekázeň. Tyto dimenze jsou považovány za kulturní dimenze znalostní ekonomiky determinující rozvoj lidského kapitálu.

Jako oblast výzkumu byla vybrána obec Veselá z kraje Vysočina s tradičními kulturními zvyky. Kvantitativní výzkum byl proveden dotazníkovým šetřením za účelem zjištění lokálního stavu obce, zejména socioekonomické charakteristiky obce a materiálního zabezpečení obyvatelstva. Identifikace kulturních dimenzí byla realizována pomocí kvantitativního výzkumu VSM 94 & 13. Následně byl výzkum rozšířen o kvalitativní výzkum pomocí Testu barevně sémantického diferenciálu (TBSD), který vypovídá o nevědomě vnímaných hodnotách v dané komunitě, jež vypovídají o kulturních dimenzích dané society. Bylo dosaženo zjištění stavu kulturních dimenzí venkovské obce, jež následně ukazují cestu posunu ke znalostní ekonomice a rozvoji lidského kapitálu. Rozvoj venkovských oblastí bude mít v České republice podstatný dopad na ekonomický a sociální vývoj jednotlivých regionů i celé země.

Test barevně sémantického diferenciálu, u něhož se dá hovořit o kvalitativním výzkumu, byl využit pro zjištění sdílených hodnot v dané komunitě z hlediska průzkumu stavu kolektivního nevědomí. Test byl předložen pouze vybranému reprezentativnímu vzorku respondentů, který se skládal ze zástupců jednotlivých věkových kategorií, pohlaví a zástupců vybraných dle délky života na vesnici.

Na lokální úrovni obce Veselá bylo za pomoci TBSD zjištěno, že obyvatelé nevědomě společně nejvíce sdílí z velmi pozitivně vnímaných podnětových slov Vítězství a Děti, ze spíše pozitivně vnímaných slov Nálada a Společenství a ze spíše

negativních slov Strach a Únavu. Děti jsou ve Veselé hodnoceny jako radost, štěstí a hlavně také budoucnost. Žádný z 58 symbolů nebyl vnímán velmi negativně. Napojení na symboly posílením tvůrčích schopností k využívání potenciálu jednotlivých subjektů i celé komunity může vést ke stabilizaci, respektive rozvoji venkovského regionu. Dále byly za pomoci TBSD nalezeny sdílené hodnoty a byly definovány v rámci kulturních dimenzí jako inovativní přístup k rozvoji venkova z hlediska znalostní ekonomiky. Obec Veselá se v pěti případech nachází v kulturní dimenzi, která je žádoucí pro znalostní ekonomiku, do které současná společnost vstupuje. Jsou to malá mocenská vzdálenost, kolektivismus, feminita, přijímání rizika a sebekázeň.

Identifikace kulturních dimenzí byla realizována pomocí kvantitativního výzkumu VSM 94 & 13. Hofstedeho test VSM 94 & 13 zachycuje rovinu pravidel sociálního a kulturního jednání, která je rovinou vědomého světa. Jedinci se jí vědomě přizpůsobují, proto rovina představ, hodnot a postojů je zjiřitelná pouze částečně, protože jedinec se v rámci vědomé úrovně obvykle stylizuje do žádoucího stavu.

Ve Veselé dle VSM 94 & 13 převládá dimenze malé mocenské vzdálenosti, tento příklon je mezi obyvateli vyjádřen důvěrou a soudružností. Dále dimenze kolektivismu, i když výsledek napovídá, že občané stále více jednají v souladu s vlastním zájmem a do budoucna lze očekávat posun do dimenze individualismu. Obec by k této dimenzi měla přistupovat tak, aby zájem obyvatel byl ve shodě se zájmem obce. Veselá je jednoznačně více nakloněna femininní dimenzi, což se vyznačuje vzájemným porozuměním mezi obyvateli, tolerancí a silnými mezilidskými vztahy. Také se přiklání k dimenzi přijímání rizika. Výsledek vypovídá tak, že pocit bezpečí není vnímán jako přání, protože se ve skutečnosti bezpečně cítí. Poklidnější život na venkově přináší větší pocit bezpečí než život ve městě. Societa se spíše orientuje krátkodobě. Krátkodobost vypovídá o respektu vůči tradicím a o plnění vlastních sociálních rolí. Rozdílného výsledku mezi dotazníkem VSM 94 & 13 a dotazníkem TBSD bylo dosaženo pouze u kulturní dimenze Požitky vs. Sebekázeň. Obyvatelé Veselé nevědomky sdílejí hledisko skromnosti a střídmosti, vědomě se ale komunita stylizuje do dimenze požitkářské. Tento výsledek vyplývá z převažující dimenze krátkodobosti, ze které vyplývá tendence k hledání požitků a utrácení. Ze své podstaty je každý jedinec požitkář.

Kvantitativní výzkum byl uskutečněn dotazníkem DPMO za účelem zjištění lokálního stavu obce - socioekonomické charakteristiky obce a materiálního zabezpečení obyvatelstva.

Výsledky dokládají, že materiální hodnoty sami o sobě nemusí být rozhodujícím prvkem v rozvoji venkova, ale mohou být závislé na stavu kulturních dimenzí. Zjištění jejich stavu je inovativním prvkem posunu rozvoje venkova ve směru znalostní ekonomiky. Koncepce znalostní ekonomiky je spjata s celoživotním učením a podporou rozvoje lidského potenciálu, zvláště jeho tvůrčích schopností. Rozvoj lidských zdrojů a především jejich tvůrčího lidského potenciálu je do budoucna považován za klíčový faktor nové znalostní ekonomiky.

Venkov se vyznačuje svojí neopakovatelnou atmosférou určenou nezaměnitelným prostředím s osobitými mezilidskými vztahy, vyznačujícími se nízkou mírou anonymity. Mluvíme o hodnotách jako je respekt k přírodě, ke kulturním tradicím. Kultura a společenské využití jsou nedílnou součástí života člověka. Základem spokojeného lidského soužití na vsi jsou dobré sousedské vztahy, pocit sounáležitosti a přátelství. A k tomu napomáhají společné aktivity, při kterých se vytvářejí pouta a utužují kontakty.

Obec Veselá se nalézá kromě dimenze dlouhodobosti ve všech žádoucích dimenzích směřujících ke znalostní ekonomice. Výsledek potvrzuje skutečnost, že kulturní tradice mají velký vliv na stabilizaci venkovského prostoru. Materiální hodnoty sami o sobě nemusí být rozhodujícím prvkem v rozvoji venkova, ale mohou být závislé na stavu kulturních dimenzí. Zjištění jejich stavu je inovativním prvkem posunu rozvoje venkova ve směru znalostní ekonomiky.

Základní podmínkou úspěšného rozvoje venkovských obcí jsou jejich obyvatelé (lidský kapitál), kteří se mohou stát klíčovými realizátory rozvoje, pakliže mají zájem a ochotu participovat na rozvoji své obce. V praxi se ukazuje, že se jedná o úzký okruh lidí, kteří však potřebují získat pozitivní postoj většiny obyvatel ke zvoleným nástrojům, aktivitám a cestě rozvoje. Rozvoj lidských zdrojů spojený se vzděláváním v kulturologických aspektech pomáhá k posílení tvůrčí iniciativy nejen jedince, ale také komunity, a k rozvinutí kulturního a sociálního kapitálu. Úkolem vzdělávací politiky bude přispění k udržitelnému lidskému rozvoji, vzájemné porozumění mezi lidmi a v neposlední řadě rozvoji demokracie. V tomto spatřuji překonávání řady protikladů,

keré se stávají charakteristické pro dimenzi třetího tisíciletí, zejména protikladu mezi globálními a lokálními problémy. Z jedince by se měl stát světoobčan bez ztráty kořenů národa a regionu, bez ztráty vlastních tradic a kultury.

Hlavním přínosem mé diplomové práce mělo být zjištění vlivu kulturních tradic na stabilizaci venkovských oblastí. Silná tradice spojuje lidi dohromady a zlepšuje sociální vztahy v obci. Daná problematika si jistě zaslouží další výzkum.

Summary

The aim of the diploma thesis was to analyze the status and the influence of human resources and their culture in a selected village in connection with rural development, and to propose the changes to improve the current situation.

The work presents one of the Geert Hofstede's approaches to cultural dimensions and directing their application for the development of rural region to the knowledge economy by influencing the development of human capital. There are highlighted the cultural dimensions that are required for the use of knowledge and the development of human capital - small power distance, collectivism, femininity, risk-taking, long-term orientation and restraint.

Veselá village in Highlands region with its traditional cultural habits was selected as a research area. Quantitative research was conducted by questionnaire survey in order to determine the state of the local community, particularly the socio-economic characteristics of the village and material security of the population. The identification of cultural dimensions was carried out using quantitative research VSM 94 & 13. Subsequently, research was expanded to include qualitative research using CSDT.

Keywords: countryside, human capital, culture, cultural dimension, tradition

Použitá literatura

- Armstrong, M. (1999). *Personální management*. Praha: Grada.
- Assman, J. (2001). *Kultura a pamět*. Praha: Prostor.
- Bartelemy, P. A., & Vidal, C. (1999). Rural realities in the European Union. In European Commission: *Agri culture, Environment, Rural Development – Facts and Figures: A Challenge for Agriculture*. Načteno z:
http://ec.europa.eu/agriculture/publi/reports/envir1999_en.pdf.
- Bedrnová, E., & Nový, I. (1994). *Psychologie a sociologie řízení. Cesty efektivního využití lidského potenciálu*. Praha: Management Press.
- Bláha, J., Mateiciuc, A., & Kaňáková, Z. (2005). *Personalistika pro malé a střední firmy*. Brno: CP Books.
- Dwyer, J., & Findeis, J. (2008). Human and Social Capital in Rural Development - EU and US Perspectives. *Eurochoices*, 7(1), 38-45.
- European Council. (2000). *Lisbon European Council 23 and 24 March 2000 - Presidency conclusions*. Načteno z:
http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/ec/00100-r1.en0.htm
- Evropská komise. (2015). *Evropa 2020*. Načteno z:
http://ec.europa.eu/europe2020/index_cs.htm.
- Evropská komise - Generální ředitelství pro zemědělství a rozvoj venkova. (1997). *Rural Developments*. Načteno z:
http://ec.europa.eu/agriculture/publi/pac2000/rd/rd_en.pdf.
- Hofstede, G. (1994). *Value Survey Module 1994. Manual*. Načteno z:
<http://geerthofstede.com/media/312/Manual%20VSM94.doc>.
- Hofstede, G. (1997). *Cultures and Organizations. Software of the mind*. New York: McGraw-Hill.
- Hofstede, G., Hofstede G.J., & Minkov, M. (2010). *Cultures and Organizations. Software of the mind*. New York: McGraw-Hill.
- Hofstede, G., & Minkov, M. (2013). *Value Survey Module 2013. Manuel*. Načteno z:
<http://www.geerthofstede.nl/vsm2013>.

- Holátová, D., Krninská R., et al. (2012). *Lidské zdroje v rozvoji venkova*. Praha: Alfa nakladatelství.
- Hudečková, H., & Lošťák M. (1995). *Sociologie I*. Praha: Provozně ekonomická fakulta ČZU.
- Janoušek, J et al. (1986). *Metody sociální psychologie*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství.
- Jirásek, A. (2007). Klastry ve znalostní ekonomice. *Moderní řízení*, 13(6), 15-17.
- Jung, C.G. (1993). *Analytická psychologie - teorie a praxe*. Brno: Atlantis.
- Jung, C.G. (1994). *Duše moderního člověka*. Praha: Academia.
- Keller, J., & Tvrď, L. (2008). *Vzdělanostní společnost? Chrám, výtah a pojišťovna*. Praha: SLON.
- Krninská, R. (2002a). *Řízení lidských zdrojů v dimenzi třetího tisíciletí*. Nitra: Slovenská poľnohospodarska univerzita.
- Krninská, R. (2002b). *Řízení lidských zdrojů*. České Budějovice: ZF JU.
- Krniská, R., & Duspivová, M. (2013). Corporate culture in management of small and medium-sized enterprises. In *Social responsible business and global/local competitiveness*, 2013(1), 114-153. České Budějovice: EF JU.
- Lošťák, M. (2006). *Rozvoj regionů a venkov jako aktivita* (habilitační práce). Praha: PeF CZU.
- Nový, I. et al. (1996). *Interkulturální management. Lidé, kultura a management*. Praha: Graga Publishing.
- Nový, I., & Schroll-Machl, S. (2007). *Interkulturní komunikace v řízení a podnikání*. Praha: Management Press.
- Perlín, R., Kučerová, S., & Kučera, Z. (2010). *Typologie venkovského prostoru Česka*. Načteno z: http://silvie-r-kucerova.cz/texty/Perlin_Kucerova_Kucera2010.pdf.
- Portál veřejné správy. (2015). *Zákon o obcích 128/2000 Sb.* Načteno z: <https://portal.gov.cz/app/zakony/zakon.jsp?page=0&name=Z~C3~A1kon~20o~20obc~C3~ADch~20128~2F2000&rpp=15#seznam>.
- Rimbaud, P. (1974). *Société rurale et urbanisation*. Paris: Éditions du Seuil.

- Schulz, T.W. (1961). Investmen in Human capital. *The American Economic Review*, 51(1), 1-17. Načteno z:
<http://www.ssc.wisc.edu/~walker/wp/wp-content/uploads/2012/04/schultz61.pdf>.
- Slepička, A. (1981). *Venkov anebo město*. Praha: Nakladatelství Svoboda.
- Spiezia, V. (2003). *Statistics Brief No.6 - Measuring regional economies*. Načteno z:
<http://www.oecd.org/dataoecd/2/15/15918996.pdf>.
- Svatoš, M. (2011). *Globální trendy a znalostní ekonomika*. Načteno z:
http://www.agris.cz/Content/files/main_files/70/148466/05svatos.pdf.
- Šuster F. (2016). *Program TBSD v4-2016* [počítačový software]. Načteno z:
<http://bit.ly/1putW89>.
- Šuster F. (2016). *Program VSM v4-2016* [počítačový software]. Načteno z:
<http://bit.ly/22k7OM5>.
- Tauber, J. (1968). Příspěvek k historii československé sociologie venkova. *Sociologický časopis*, 4(3), 372-385. Načteno z:
http://sreview.soc.cas.cz/uploads/49af8525d5c2c87df89398b66ab86204fee9f01d_Prispevek%20k%20historii%20cs%20sociologie%20venkova.pdf.
- Velký sociologický slovník* (1996). Praha: Karolinum.
- Veselý, S., Mazanec, P., & Peroutka, F. (1989). *K dějinám obce Veselá*. Pelhřimov: Jihočeské tiskárny.
- Welsch, W. (1995). Transkulturalität. Zur veränderten Verfassheit heitigen Kulturen. *Zeitschrift für Kulturaustausch*, 45(1), 40-48.

Seznam grafů, obrázků a tabulek

Graf 1A: Pořadí v hodnotovém žebříčku symbolů vnímaných komunitou obce Veselá bez přihlídnutí k směrodatné odchylce.....	36
Graf 1B: Pořadí v hodnotovém žebříčku symbolů vnímaných komunitou obce Veselá bez přihlídnutí k směrodatné odchylce.....	37
Graf 2A: Seřazení podle míry shody na specifickém pořadí daného slova.....	38
Graf 2B: Seřazení podle míry shody na specifickém pořadí daného slova.....	39
Graf 3: Zastoupení mužů a žen mezi respondenty.....	51
Graf 4: Věkové kategorie respondentů.....	52
Graf 5: Nejvyšší dosažené vzdělání respondentů.....	52
Graf 6: Mezilidské vztahy.....	53
Graf 7: Spjatost obyvatel s přírodním prostředím.....	53
Graf 8: Spjatost obyvatel s tradicemi.....	54
Graf 9: Nejoblíbenější zvyk nebo tradice.....	54
Graf 10: Mobilita obyvatel.....	55
Obrázek 1: Časoprostorový přístup k lidským zdrojům na úrovni mikro-, mezo- a makroprostoru.....	17
Obrázek 2: Tacitní znalosti z celostního hlediska a jejich teoretická východiska.....	19
Obrázek 3: Výsledky dimenzí VSM odvozené od žebříčku nevědomí vybraných slov v testu TBSD.....	42
Obrázek 4: Výsledky dimenzí VSM odvozené od žebříčku nevědomí vybraných slov v testu TBSD.....	42
Obrázek 5: Kulturní dimenze Mocenská distance.....	44
Obrázek 6: Kulturní dimenze Individualismus vs. Kolektivismus.....	45
Obrázek 7: Kulturní dimenze Maskulinita vs. Feminita.....	47
Obrázek 8: Kulturní dimenze Obava z nejistoty.....	48

Obrázek 9: Kulturní dimenze Dlouhodobá vs. Krátkodobá orientace.....	49
Obrázek 10: Kulturní dimenze Požitky vs. Sebekázeň.....	50
Tabulka 1: Kvalita lidského kapitálu jako prvek rozvoje.....	22
Tabulka 2: Vzorek respondentů v obci Veselá.....	27
Tabulka 3: Přehled jednotlivých indexů protikladných kulturních dimenzí včetně příslušných hodnot pro vyhodnocení dotazníku VSM 94 & 13 a výsledků VSM odvozených z testu TBSD.....	30
Tabulka 4: Souhrnné informace o obci Veselá.....	32
Tabulka 5: Identifikace zkoumaného souboru obyvatel Veselé pro TBSD - pohlaví....	34
Tabulka 6: Identifikace zkoumaného souboru obyvatel Veselé pro TBSD - věk.....	34
Tabulka 7: Identifikace zkoumaného souboru obyvatel Veselé pro TBSD - délka života na vesnici.....	35
Tabulka 8: Jednotlivá podnětová slova a příslušná kulturní dimenze podle TBSD.....	41
Tabulka 9: Tabulka slovního hodnocení výsledků dotazníku VSM 94 & 13.....	43

Seznam příloh

Příloha 1: Dotazník pro místní obyvatele (DPMO)

Příloha 2A: Value Survey Module VSM 94 & 13

Příloha 2B: Value Survey Module VSM 94 & 13

Příloha 3: Test barevně sémantického diferenciálu (TBSD)

Přílohy

Příloha 1: Dotazník pro místní obyvatele (DPMO)

Pohlaví:

- Žena
- Muž

Věková kategorie:

- do 20 let
- 21-30
- 31-40
- 41-50
- 51-60
- 61-70
- nad 70

Nejvyšší dosažené vzdělání:

- základní
- vyučen/a
- středoškolské s maturitou
- vysokoškolské

Přistěhoval/a jste se do obce z jiného města/vesnice?

- Ano, jsem novým obyvatelem obce (posledních 20 let)
- Ano, přistěhoval/a jsem se (naše rodina) po 2. světové válce
- Ne, jsem starousedlíkem (naše rodina zde žila již před 2. světovou válkou)

Chtěl/a byste se někdy přestěhovat mimo obec svého bydliště?

- určitě
- spíše ano
- spíše ne
- určitě ne

Kde jste zaměstnán/a, kde studujete?

- v obci
- v okolních obcích (do 10km)
- jinde (uveďte prosím kde).....
- nejsem zaměstnaný/á

Jak hodnotíte dopravní spojení obce s okolními a většími centry? (lze volit dvě odpovědi)

- výborná
- dostačující
- slabá
- nedostačující
- mám svůj dopravní prostředek

Kde zpravidla nakupujete běžné nákupy (potravin, zelenina, drogerie)?

- v obci bydliště
- v okolních obcích (spádová obec, okresní město, krajské město)
- pracoviště
- jinde

Kde navštěvujete lékaře a lékárnu? (uveďte prosím místo)

- v obci bydliště
- v okolních obcích (spádová obec, okresní město, krajské město)
- pracoviště
- jinde

Nachází se ve Vaší obci škola?

- Ne
- Nižší stupeň ZŠ
- Nižší i vyšší stupeň ZŠ
- jiný typ školy (např. SŠ):
- mateřská škola

Které akce se v obci pořádají?

- kurzy
- besedy na určité téma
- vzdělávání
- školení
- přednášky dotýkající se např.: historie obce, regionu apod.

Jak hodnotíte mezilidské vztahy v obci?

- výborné
- spíše dobré
- spíše špatné
- špatné
- nezajímají mě

Jaký zvyk nebo tradice se těší největší oblibě?

- masopust
- Velikonoce
- stavění májek
- letnice (svatodušní svátky)
- dožínky
- sv. Martin (posvícení)
- poutě
- jiný (uved'te prosím jaký).....

Jak hodnotíte spjatost obyvatel obce s tradicemi?

- silná
- spíše silná
- spíše slabá
- nedostačující

Jaké typy podniků se v obci nacházejí?

- soukromé rodinné firmy
- mikropodniky do 10 zaměstnanců
- malé podniky 10-49 zaměstnanců
- střední podniky 50-249 zaměstnanců
- podniky s více než 250 zaměstnanci

Jak hodnotíte úroveň technické infrastruktury (chodníky, čistička, veřejné osvětlení)?

- výborná
- dostačující
- slabá
- nedostačující

Jak hodnotíte úroveň nabídky pracovních příležitostí v obci?

- výborná
- dostačující
- slabá
- nedostačující

Jak hodnotíte občanskou vybavenost – lékařskou péči?

- výborná
- dostačující
- slabá
- nedostačující

Jak hodnotíte spjatost obyvatel obce s přírodním prostředím?

- silná
- spíše silná
- spíše slabá
- nedostačující

Příloha 2A: Value Survey Module VSM 94 & 13 (pokračující Přílohou 2B)

Value Survey Module 94 & 2013
DOTAZNÍK

Představte si jednotlivé zaměření – pokud jste zaměřenější, bez ohledu na to, jaké je Vaše současné zaměření (nezapínejte písmeno "x" u velmi zvládnuté odpovědi):

1 = nejméně důležitě
2 = velmi důležitě
3 = méně důležité
4 = málo důležité
5 = velmi málo důležité či nezájímá

Pokud byste si vybral(a) žádná zaměření, jak důležité by pro Vás bylo...

Přidat:

15. Máte osobní dobu pracovní dobu

1	2	3	4	5
	x			

1. Máte dost času na vlastní osobní život

1	2	3	4	5

2. Máte dost času pracovní prostředků (dobrá větev a cestování, dostatek místa spodu)

1	2	3	4	5

3. Respektovaná osobnost vedoucí pracovníka

1	2	3	4	5

4. Byl ochotný za účelů výkonu

1	2	3	4	5

5. Pracovní jistota zaměstnání

1	2	3	4	5

6. Pracovní v přilehlém kolektivu

1	2	3	4	5

7. Konzultovat se svým nadřízeným strategická rozhodnutí

1	2	3	4	5

8. Má přehlednost kariérního růstu

1	2	3	4	5

9. Můžete pracovat, která je rozvíjená

1	2	3	4	5

10. Dostatek osobní iniciativy

1	2	3	4	5

11. Máte práci, kterou byste neprovedli nikdy a přitom

1	2	3	4	5

Jak jsou pro Vás ve Vašem osobním životě důležité následující věci? (nezapínejte písmeno "x" u velmi zvládnuté odpovědi)

1 = nejméně důležité
2 = velmi důležité
3 = méně důležité
4 = málo důležité
5 = velmi málo důležité či nezájímá

12. Šerm

1	2	3	4	5

13. Máte čas pro aktivitu

1	2	3	4	5

14. Účast k nevyplněnému

1	2	3	4	5

15. Máte jen několik málo náhod/přehledů

1	2	3	4	5

16. Sdílejte se vzhledem vzájemnému

1	2	3	4	5

17. Sportovní (pracovní vlna, měří se vlnou)

1	2	3	4	5

18. Jak často se od Vás očekává největší (a) při práci?

nikdy	často	občas	často	často

19. Jak často se, podle vašich zkušeností, podílíte/buďte vyjádřit svůj názor/klas se svými nadřízenými (nebo studenty se svými učebními)?

nikdy	zřídka	někdy	často	vždy
-------	--------	-------	-------	------

20. Jste spokojeným členem týmu?

vždy	často	někdy	zřídka	nikdy
------	-------	-------	--------	-------

21. Zahrnují vám oznamní lidé nebo ovládnutí lidé ty, se kterými chcete pracovat?

ano, vždy	ano, často	ne, zřídka	ne, nikdy
-----------	------------	------------	-----------

22. Jak byste popsal/a věš celkový zdravotní stav v posledním období?

všobny	dobry	spatny	velmi špatny
--------	-------	--------	--------------

23. Jak jste hodil/a na to, že jste obdržel/a všechno to, co vám bylo potřeba?

velmi poměrně hodil/a	trochu hodil/a	nebylo to hodil/a	bylo to špatně
-----------------------	----------------	-------------------	----------------

24. Váš tým je...

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

25. Člověk může být dobrým manažerem, i když nemá přirozenou odpověď na všechna otázky, které mu budou položeny při práci v manažerské roli.

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

26. Organizace, která vám byla přidělena, byla dobře řízena.

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

27. Změna na pracovišti je obvykle více škodlivá než užitečná.

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

28. Organizace, která vám byla přidělena, se snaží porozumět a být citlivá k potřebám svých zaměstnanců, zejména v oblasti organizace.

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

29. Když lidé v životě začínají, je to často jejich vlastní vina.

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

30. Třetí lidé je nejméně často k vyřešení problémů.

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

31. Jste: muž žena

22. Kolik je vám let:

< 20	20-24	25-29	30-34
35-39	40-49	50-59	60+

23. Kolik let zvláštního vzdělání jste získal/a (včetně zvláštní školy):

10 let a méně	11 let	12 let	13 let	14 let	15 let	16 let	17 let	18 let a více
---------------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	---------------

24. Jestliže máte nebo jste měl/a placené zaměstnání, o jaký druh práce se jedná nebo jednalo?

Neplacené zaměstnání (zahrnuje studenty pracujícího studenta)	Nakvalifikovaná manuální práce	Běžné vyškolený úředník (úředník) nebo sekretářka	Vyškolený (i odborně zvládnutý) kmetník, technik, informatik, zdravotní odborník (lékař, umělec (umělkyně) a podobně)	Vysokozákladní vyškolený profesionál (spod. (ne manažer)	Manažer (jednoho (i dvou podřízených (ne manažerů))	Manažer jednoho nebo více manažerů
---	--------------------------------	---	---	--	---	------------------------------------

25. Jaká je Vaše státní příslušnost (např. ČR, SR, ...)?

26. A jaká byla Vaše státní příslušnost při narození (např. ČR, SR, ...)?

Příloha 3: Test barevně sémantického diferenciálu (TBSD)

TBSD - verze RVLZ 58 slov

Jméno:

Věk:

Vzdělání:

Povolání:

Radost				Pracoviště				
Práce				Být první				
Matka				Láska				
Samota				Nadřisený				
Minulost				Únava				
Já (sám)				Alkohol				
Děti				Prospěch jedince				
Život				Společenství				
Otec				Kontrola				
Zábava				Důvěra				
Smrt				Výkon				
Klid				Vztahy				
Kamarádi / Kamarádky				Okamžitý zisk				
Úzkost				Investice				
Hádka				Spotřeba				1.
Vítězství				Jistota				2.
Strach				Akceschopnost				3.
Kuda				Formálnost				4.
Lidé				Otevřenost				5.
Nemoc				Konzultace				6.
Vzdělání				Spolupráce				7.
Muži				Příroda				8.
Šťastí				Řešení problémů				9.
Nálada				Pravidla				10.
Změna				Riziko				11.
Demov				Nároky				12.
Ženy				Skromnost				
Povinnosti				Požitky				
Budoucnost				Seřidnost				

